

A

KIELIKESKUSUUTISIA

Language Centre News

1 / 1991

PUHE 90 -päivien satoa Sisko Riihialo	2
Deutsch für finnische Jurastudenten Katrín Sandholm	4
Körpersprache Gerhard Kohl	9

KIRJAKATSAUS - BOOKS BRIEFLY

Kolme tuhatta sateista aamua	14
Suomen kielen äänne- ja muoto-oppi	17
Computer-assisted language learning and testing	19

TIEDOTUKSIA - INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa	20
Nauhoitepalvelu tiedottaa	26

ENGLISH SUMMARY	39
-----------------	----

ISSN 0358 - 2027
Jyväskopio
1991

VARASTOKIRJASTO

165 2181981

AL 95 02846

ulujen kielikeskus
kylän yliopisto

HELSINGIN MUOJOTON VARASTO
OPINTELUKIRJASTO
18-02-1991

Kielikeskusuutisia   Language Centre News

Julkaisija: Korkeakoulujen kielikeskus
Jyväskylän yliopisto
PL 35
40351 Jyväskylä

Puh. 941 - 601 211 (vaihde)
Telefax 941 - 603 521

Vastaava toimittaja:
Editor-in-chief: Pirkko Muikku-Werner
puh. / tel. 941 - 603 529
E-mail: muikku@finjyu.bitnet

Toimittajat:
Editors: Minna-Riitta Luukka
(artikkelit, articles)
puh. / tel. 941 - 603 533
E-mail: luukka@finjyu.bitnet

Helena Valtanen
(ilmoitukset, kirjakatsaukset, reviews
editor)
puh. / tel. 941 - 603 542

Nimellä varustetut kirjoitukset edustavat kirjoittajien omaa näkökantaa.

Lehteen tarkoitettujen materiaalien tulee olla toimituksessa ilmestymiskuukautta edeltävän kuun 15. päivään mennessä.

EDITORIAL

Tämän vuoden vaihdokseen ei liittynyt niin runsaasti dramatiikkaa kuin edelliseen - tosin osa populaatiosta vieläkin vakuuttaa 90-luvun alkavan vasta nyt. Vaikkei kyseiseen kiistaan ottaisikaan kantaa, arveluttavat jo etukäteen uuden vuosituhannen alkamisajan kohdan määrittämisiongelma ja eri koulukuntien väliset repivät ristiriidat! Ravitsevien jouluaterioiden rauhoittamin mielin voi kuitenkin leppoisasti suunnata katseensa tulevaisuuteen.

Ennen kuin uhkarohkeasti ryhtyy uudistamaan itseään, ympäristöään, työtapojaan jne., lienee syytä palauttaa mieleen edellisen vuoden alussa annetut lupaukset:

1. Tänä vuonna kirjoitan uudelleen luentoni ja printtaan ne kauniiksi.
2. Tänä vuonna uudistan luentoni, suunnittelen uusia upeita harjoituksia.
3. Tänä vuonna otan osaa seminaareihin, kongresseihin ja muihin alan harrastuksiin.
4. Tänä vuonna käytän puheenvuoroja, esitelmöin ja toimin aktiivisena tiedeyhteisön jäsenenä.
5. Tänä vuonna opettelen puhumaan ranskaa/venäjää/viroa/italiaa.
6. Tänä vuonna olen hyvä työtoveri, avulias ja rehti; pahan puhuminen selän takana on ankarasti ottaen muiden pahe.
7. Tänä vuonna julkaisen vuosien varrella hyväksi havaitsemani aineiston esim. KKKK:n oppimateriaalisarjassa.

Mikäli olette täyttäneet kaikki edellisen vuoden lupaukset, teillä on aihetta onnitella itseänne. Mikäli ette, on varmaankin hyödyllistä kirjoittaa ne levykkeelle, jolloin ne vaivattomasti löytyvät koskemattomina vuosi vuoden jälkeen uudelleen arvioitaviksi!

Siitä huolimatta työniloa ja

KAIKKEA HYVÄÄ VUODEKSI 1991

toivovat Pirkko Muikku-Werner ja
koko Korkeakoulujen kielikeskus

HELSINKIN MUJONIN KIRJASTO
OPIKELLINKIRJASTO

PUHE 90 -PÄIVIEN SATOA

Sisko Riihiaho
Jyväskylän yliopiston kielikeskus

Puheviestijöiden yhdistys Prologos ja Tampereen yliopiston puheopin laitos järjestivät PUHE 90 -syyspäivät 16. ja 17.11.1990 Tampere-talossa ja Tampereen yliopistossa. Päivien esitelmät kuvastivat puheviestinnän merkitystä sekä kansojen historiassa että nykyelämässä ja tulevaisuudessa. Sektioissa saatiin tutustua puheviestijöiden kiinnostuksen kohteisiin opetuksen ja tutkimuksen alalla.

Puheviestintä eilen ja tänään

Dosentti **Paavo Hohti** esitelmöi julkisesta puheesta antiikin yhteiskunnassa. Ohion yliopiston viestinnän laitoksen professori ja tunnettu viestintäalan tutkija **Brenda Dervin** kertoi viestinnästä yhteiskunnassa määritellen viestinnän yhteisöä koossapitäväksi liimaksi (society glue). Molempien esitykset valaisivat puheen tutkimuksen ja opetuksen historiallista perspektiiviä. Alamme on alkanut kehittyä antiikin retoriikasta, ja nyt tutkimme ihmistä viestivänä yhteiskunnan jäsenenä.

Tampereen apulaiskaupunginjohtaja **Kaarina Suonion** esitelmä käsitteli puheen merkitystä politiikan ja hallinnon päätöksenteossa. Hänen mielestään puhe on poliitikassa käyttöainetta, kun taas hallinnossa puhe on avustavaa väliainetta. Tiedotusvälineiden kiinnostuksen lisääntymisen myötä puheen merkitys hallinnossa on lisääntynyt. Eduskunnan istuntojen televisioiminen ja valtuuston istuntojen radioiminen on muuttanut poliittisen puheen enemmän yleisölle tarkoitettua agitaation suuntaan. Vaikeutena sekä politiikan että hallinnon puheessa on alatyylinen populismi sekä toisaalta myös ylätyylinen salakieli.

Matti Pekkanen puhui siitä, tehoako puhe työmarkkinaneuvotteluissa. Hänellä on vankka kokemus työmarkkinaneuvotteluista ennen metsäteollisuuden palveluk-

seen siirtymistään. Pekkanen määritteli puheen aseman työmarkkinaneuvotteluissa siten, että itse neuvottelut ovat puhetta sopimuksesta sopimukseen. Kyseessä on siis jatkuva prosessi. Nykyisin neuvottelut ovat spektaakkeleita, joissa julkisuus on tullut tärkeäksi tekijäksi. Samalla puheen kommunikatiivinen arvo heikenee jatkuvasti. Neuvotteluissa käytetään ehkä sitä ylätyylistä salakieltä, josta apulaiskaupunginjohtaja Suoniokin puhui.

Yhteiskunnan päätöksenteon ja työmarkkinaneuvottelujen maailmasta siirryttiin puheen merkitykseen yksittäiselle ammattiryhmälle: insinööreille. Tampereen teknillisen korkeakoulun rehtori **Timo Lepistö** kysyi, mihin insinööri tarvitsee puheviestintää. Aluksi hän valittane totesi insinöörien kantavan kulttuurivihämäläisen kuppikunnan leimaa. Tämä on osoituksena siitä, että insinöörit eivät ole kyenneet viestittämään ammatistaan. Tekniikkaa tuntevien on pystyttävä käyttämään yksinkertaista kieltä tekniikan aikaansaannosten, vaarojen ja etujen kertomiseksi. Tekniikan ammattilaisten koulutus on tekniikan tietojen ja taitojen osalta oikeaan osunutta, mutta parannusta tarvitaan muiden kuin teknisten asioiden opettamisessa. Esimerkkinä näistä muista asioista **Lepistö** mainitsi kielet ja viestinnän. Taitojen kehittäminen on hänen mielestään tärkeämpää kuin tietojen kerääminen.

Ylläolevat tiivistelmät esitelmistä osoittavat sen, että käytännön työelämässä puheen ja viestinnän tärkeys huomataan. Yhden viestinnän osa-alueen, puhetaidon tärkeyden on huomannut myös **Aamulehti**. **Aamulehti** on järjestänyt puhekilpailun alle 22-vuotiaille lukiolaisille. Tämän kilpailun järjestämisen syistä kertoi **Aamulehden** päätoimittaja **Raimo Seppälä**. Hän totesi lehtiväen joutuvan työseen kuuntelemaan puheita, joista osa on tylsiä. Niistä näkee, että Suomessa

mieluummin kirjoitetaan kuin mennään puhumaan. Tällä alunperin japanilaisella kilpailuidealla **Aamulehti** haluaa osaltaan kannustaa nuoria puheidenpidon opeteluun.

Puheviestinnän tulevaisuus

Päivien aikana myös muilla puheviestinnän asiantuntijoilla kuin professori **Brenda Dervinillä** oli mahdollisuus kertoa näkemyksistään. Jyväskylän yliopiston puheviestinnän professori **Aino Sallinen-Kuparinen** kertoi viestintäkoulutuksen uusista haasteista ja Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen tutkija, professori **Jaakko Lehtonen** puhui työelämän viestinnästä ja kansainvälistymisestä.

Suomen kannalta viestintäkoulutuksen haasteet 1990-luvulla **Sallinen-Kuparinen** mukaan ovat sidoksissa yhteiskunnan nopeaan muutokseen ja kansainvälistymiseen. Hallitus on antanut eduskunnalle kehittämisohjelmat seitsemästä eri asiakokonaisuudesta:

1. Taidekasvatus ja viestintäkulttuurikoulutus
2. Kielenopetus
3. Matemaattis-luonnontieteellinen perus- ja sivustutus
4. Ympäristökasvatus
5. Tietotekniikan opetus ja opetusteknologia
6. Oppimateriaalihuolto ja tietopalvelu
7. Sukupuolten välinen tasa-arvo

Kuten luettelosta näkyy, viestintäkoulutus on nähty yhdeksi tärkeäksi kehittämisskohdaksi.

Sallinen-Kuparinen pohti sitä, mikä on puheviestinnän kannalta tärkeää ja varteenotettavaa. Tärkeää olisi saada tietoa puheviestintäkoulutuksen vaikutuksista. Nykyisen vähäisen tutkimustiedon perusteella näyttäisi siltä, että lyhytkursseilla opiskelijan tietoisuus viestinnästä kasvaa, mikä voi lisätä viestintätietoisuuden määrää. Taidot eivät pääse vielä kehittymään. Tutkimustulosten mukaan tosin 1980-

luvun alun ja lopun selvityksissä on havaittavissa viestintätietoisuuden lievää laskemista, mutta tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Olisikin enemmän pyrittävä kehittämään riittävän järjestelmällistä puheviestinnän koulutusta.

Puheviestinnän koulutuksessa olisi otettava huomioon yksilölliset ja kulttuuriset tekijät. Puheviestinnän alan ammattilaisten olisi haastettava tietokäsittelyä, opetuksen olisi oltava oppilaskeskeistä ja mielipiteiden ilmaisemiseen kannustavaa. Samoin pitäisi miettiä, mikä on alallamme yleissivistävää ja mikä ammatillista koulutusta eli aineen oppisisältöjä olisi mietittävä ehkä uudelleen. Koulutukseen liittyen **Sallinen-Kuparinen** arvioi myös, että 1990-luku nostaa neuvottelutaidon opetuksen arvoonsa.

Esitelmänsä lopussa professori **Sallinen-Kuparinen** arvioi puheen ja kielellisen ilmaisun olevan viime kädessä keino jäsentää maailmaa, luoda kosmosta kaaokseen. Joukkotiedotusvälineiden kehittyminen ja audiovisuaalisen kulttuurin kehittyminen eivät syrjäytä puhetta.

Kansainvälistymisen paradoksit

Professori **Jaakko Lehtonen** lähestyi kansainvälistymistä esittelemällä kaksi kansainvälisyyttä koskevaa myyttiä ja kaksi sitä koskevaa paradoksia. Myytit ovat seuraavanlaiset: millainen suomalainen on ulkomaalaisen silmin -myytti ja myytti kansainvälisestä ihmisestä. Kumpikaan ei ole realistinen **Lehtosen** mielestä, sillä esimerkiksi suomalaisten käsitys itsestä jurona kansana on yksi samanlainen käsitys muiden käsitysten joukossa. Ruotsalaiset pitävät myös itseään vaikenavana kansana. Monet kulttuurit nähdään toisten silmin vaikenavina, esimerkiksi saksalaisia on kutsuttu vaikenavaksi kansaksi.

Paradokseiksi **Lehtonen** kutsuu kahta ilmiötä. Toisessa ilmiössä on kyse siitä, että mitä läheisempiä eri kulttuurit ovat toisilleen, sitä suurempi on riski epäonnistua kanssakäymisessä. Tästä esimerkkinä **Lehtonen** kuvailee sitä, kuinka oletamme

eestiläiset samanlaisiksi suomalaisten kanssa, mutta viestintäepäonnistumiset osoittavat eestiläisten ja suomalaisten välillä olevan ehkä enemmän eroa kuin suomalaisten ja ruotsalaisten välillä.

Toinen paradoksi kertoo siitä, kuinka kansainvälisen kanssakäymisen lisääntymisen myötä myös siihen liittyvät ongelmat lisääntyvät. Ongelmat lisääntyvät, koska vilkkaamman kanssakäymisen aikana kulttuurien rajoja ylittävien ihmisten määrä lisääntyy. Näissä ihmisissä on yhä enemmän niitä, joilla ei ole kokemusta, ja juuri kokemukset auttaisivat heitä voittamaan kulttuurieroista aiheutuvat vaikeudet.

Tärkeää on myös Lehtosen mielestä se, että me emme tiedä vielä tarpeeksi esimerkiksi siitä, miten äidinkiellällä hankittu

kommunikointitaito siirtyy vieraalle kielelle ja tapahtuuko tällaista siirtymistä yleensä lainkaan. Tutkimuksissa näyttäisi olevan vaikeuksia käsitteiden osalta. Esimerkiksi sellaiset eksplisiittis-individualistiseen, pohjoisamerikkalaiseen kulttuuriin liittyvät käsitteet kuin viestintäarkuus ja assertiivisuus ovat vailla käsitteellistä validitettiaskandinaavisessakulttuurissa. Lopuksi Lehtonen totesi, ettemme me tiedä myöskään, mikä on kansainvälisyyskoulutuksen perimmäinen tavoite ja mikä sen pitäisi olla.

PUHE 90 -päivät olivat onnistuneet, mistä kiitos niille, joille kiitos kuuluu eli Tampereen yliopiston puheopin laitokselle ja Prologos-yhdistykselle. Kaikki yhdistyksen jäsenet jäänevät odottamaan kesällä Jyväskylässä pidettäviä kansainvälisiä viestinnän päiviä.

DEUTSCH FÜR FINNISCHE JURASTUDENTEN - Einblick und Ausblick

Katrin Sandholm
Universität Turku

Einleitung

Wie es der Titel besagt, möchte ich zunächst auf den derzeitigen Unterricht in Deutsch für finnische Jurastudenten eingehen. Ich beschränke mich dabei auf den Unterricht an der Universität Turku. Außerdem werden die Ergebnisse einer Umfrage über den Bedarf von Deutschkenntnissen für kommende Juristen sowie die Unterrichtsmöglichkeiten vorgestellt. Deutsch bedeutet in diesem Falle "Rechtssprache Deutsch", und hieraus ergeben sich schon die ersten Schwierigkeiten: einmal die Definition des Begriffs "Rechtssprache", und zum anderen die Methodik und Didaktik dieser Fachsprache.

Auf dem Gebiet der Fachsprachen ist in den letzten Jahren sehr viel erarbeitet worden. Die Entwicklung erscheint deutlich: wenn noch Anfang der 80er Jahre die Fachsprachen im **allgemeinen** untersucht wurden, spezialisierte man die Thematik nun, d.h. es wurden die **einzelnen** Fachsprachen untersucht. Bis auf wenige Ausnahmen (z.B. Schröder 1988) befassen sich die geleisteten Untersuchungen jedoch vor allem mit den Gebieten Naturwissenschaften, Mathematik, Technik, z.T. Medizin und Wirtschaft. Was nun die Methodik oder Didaktik eines fachsprachlichen Deutschunterrichts im **allgemeinen**, und weiter in den einzelnen Fachsprachen anbelangt, sind gewiß noch viele Fragen offen.

Der Begriff der Rechtssprache

Nun zum Begriff der **Rechtssprache**. Geht man von der Definition Lothar Hoffmanns aus, wäre die Rechtssprache die **Gesamtheit aller sprachlichen Mittel, die in einem fachlich begrenzten** (hier also recht[swissen-schaft]lichen) **Kommunikationsbereich verwendet werden, um die Verständigung zwischen den in diesem Bereich tätigen Menschen zu gewährleisten.** (Hoffmann 1985: 53)

a. Die Rechtswissenschaften stellen ein weitverzweigtes System dar - man denke zunächst an die Bereiche des Fachgebiets selbst:

Staats- und Verfassungsrecht; Zivilrecht; Miet- und Wohnrecht, Handels-, Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht; Arbeitsrecht; Sozialrecht; Strafrecht und Ordnungswidrigkeitenrecht; Straßenverkehrsrecht, Verwaltungsrecht; Wehr- und Zivildienstrecht; Umweltrecht und Steuerrecht. Schon aus dieser Liste geht hervor, wieviele Teilgebiete das "Recht" umfaßt - es deckt im Grunde alle gesellschaftlichen (oder menschlichen?) Beziehungen.

Gemäß dieser Gebiete gibt es eine spezifische Lexik, aber auch die Darstellungsweise - die Denk- und Argumentationsstrukturen - scheint mir, sind verschieden in den einzelnen Bereichen, was konsequenterweise seinen Ausdruck in der sprachlichen Formulierung findet.

b. Was für **Texttypen** nun finden sich im Rechtsgebiet? An den Anfang wird jeder, der Experte wie der Laie, den Gesetzestext stellen. Sicher ist das ein Ausgangspunkt. Aber schon hier gibt es Schattierungen: Gebote, Verbote, Grundlagenbestimmungen, wie z.B. das Grundgesetz, Deklarationen. Es gibt Verträge - zwischen Völkern, zwischen Handelspartnern, zwischen Einzelnen.

Dann der Bereich der Kommentare, die eine wichtige Textsorte darstellen. Entscheidungen und Urteile, Begründungen, rechtshistorische, -philosophische und

- vergleichende Abhandlungen, Berichte und dergl.

c. Auch die Kommunikationssituationen, in denen die "Rechtssprache" angewandt wird, sind sehr unterschiedlich:

Jurastudenten untereinander verwenden eine andere Form der Rechtssprache als Professoren untereinander oder Rechtsanwälte. Die Rechtssprache in Öffentlichen Gerichtsverhandlungen ist anders als z.B. auf Symposien. Die Kommunikation zwischen Richter und Angeklagtem wird eine gewisse Form haben. Vorlesungen werden in anderer Form vorgetragen als Vorträge etc.

d. Man hört oft den Ausspruch, die Sprache der Justiz sei für den Laien unverständlich. Inwiefern ist das der Fall? Wie läßt sich das begründen? Dies bedarf einer gründlichen Analyse, die in diesem Rahmen nicht durchgeführt werden kann. Grob zusammenfassend kann festgestellt werden, daß es in der Rechtssprache gewiß spezifische **sprachliche Merkmale** gibt, diese aber oftmals nicht deutlich von der **Allgemeinsprache** abzugrenzen sind. Z.B. ist die Lexik, die wir **rechtssprachlich** nennen, sehr oft aus der **Allgemeinsprache** "übernommen" und präzisiert bzw. definiert oder mit einem neuen Inhalt versehen worden. Man denke nur an Begriffe wie **Mensch, Besitz, ordentliche Kündigung, Anspruch, wichtiger Grund, rückfällig werden** etc.

Wir sehen also, daß die oben angeführte Definition für die **Rechtssprache** keineswegs eindeutig ist - meines Erachtens ist die **Rechtssprache** sogar kaum **eindeutig bestimmbar**.

Zum rechtssprachlichen Unterricht

Wenn nun der Gegenstand, der unterrichtet werden soll, kaum eindeutig bestimmbar ist - wie kann dann ein Unterricht aufgebaut werden?

Die einschlägigen Untersuchungen sind sich wohl weitgehend darin einig, daß

fachsprachlicher Unterricht von bestimmten Prämissen ausgehen muß:

a. Die Bestimmung der Zielgruppe. In unserem Fall handelt es sich um finnische Jurastudenten mit unterschiedlichen Sprachkenntnissen und unterschiedlichen Fachkenntnissen. Diese Unterschiede müssen bewältigt werden, was eine Differenzierung innerhalb der Unterrichtseinheiten bewirken kann.

b. Die Zielsetzung eines Kurses Deutsch für finnische Jurastudenten. Dies setzt eine genaue Bedarfsanalyse voraus. Es muß analysiert werden, welchen Stellenwert die vier sprachlichen Kompetenzbereiche (Textverständnis, Hörverständnis, schriftliche Kommunikation, mündliche Kommunikation) einnehmen (sollen) im Hinblick auf die derzeitigen und künftigen Anwendungssituationen.

Hieraus wird ersichtlich, daß es im vorliegenden Fall also nicht nur um den Aufbau eines fachsprachlichen Lesekurses geht. In dieser Hinsicht unterscheidet sich das Angebot in Sprachen an der Juristischen Fakultät der Universität Turku wesentlich von den üblichen Sprachanforderungen an den finnischen Universitäten.

Bei der Zielsetzung ist weiter zu berücksichtigen, daß finnische Jurastudenten generell ihr Abschlußexamen ablegen können, ohne jemals fremdsprachige Fachliteratur (mit Ausnahme des Schwedischen als zweiter Landessprache) lesen zu müssen/gelesen zu haben. An dieser Stelle möchte ich auf eine Umfrage hinweisen, die ich im Frühjahrssemester sowohl an das Lehr- und Forschungspersonal als auch an die Studenten gerichtet habe - die Fragebögen natürlich mit unterschiedlichen inhaltlichen Fragen ausgestattet. Es ging einmal darum, den Bedarf des Deutschen generell festzustellen, zum anderen darum, die Kursplanung und Zielsetzung des Kurses erneut zur Sprache zu bringen. Es mag nicht überraschen, daß alle Beantworter (insgesamt rund 60) angaben, Deutschkenntnisse jetzt

bzw. in Zukunft vielfach zu benötigen. Interessant wäre es, einen Fragebogen auch an Juristen außerhalb des (geschlossenen) Universitätsbetriebs zu richten. Dies ist auch meine Absicht im Zusammenhang mit der Bedarfsanalyse.

c. Die Kursplanung. Der Zeitpunkt, in welchem Stadium des Fachstudiums der Sprachunterricht anzusetzen wäre, ist schwer bestimmbar. Da der Kurs vor allem zukünftigen Anwendungsbedarf berücksichtigt, wäre der Zeitpunkt von der Sicht des Fachsprachenlehrers aus eher am Ende der Studienzzeit relevant. Generell wählen die Studenten aber die obligatorischen zwei Sprachkurse (Schwedisch + eine der "großen Sprachen") gleich zu Beginn des Studiums. Die fakultative Sprache dagegen (und das betrifft in ca. 40 % der Fälle den Deutschkurs) wird oft nach Ablegung dieser Kurse belegt, d.h. oft im 3. Studienjahr. Die sich hieraus ergebende Heterogenität der Zielgruppe spiegelt sich auf zweierlei Art im Unterricht wider: 1. die weiter vorangeschrittenen haben sich meist schon bestimmte Lesestile angeeignet, das heißt sie können sich u.a. vom totalen Lesen lösen, während den Neuanfängern das Erfassen von Gesamtheiten, z.B. auch die Bedeutung der textuellen Strukturierung für die Informationsübermittlung, noch kaum geläufig ist. Zum Teil führe ich dies auf die Unterrichtsmethoden an den finnischen Schulen zurück, die m.E. bedeutend von z.B. dem in der BRD üblichen abweichen. 2. Die Fortgeschrittenen sind auch fachlich kompetenter und die im Fach üblichen Darstellungsmuster sind ihnen vertraut, was sich erleichternd auf das Textverständnis auswirkt.

Fazit: Fortgeschrittene Studenten könnten gleich zu Beginn "schwerere" Texte verarbeiten, während die Anfänger noch Lesestrategien üben sollten. Eine weitere Unterteilung der Kursteilnehmer bietet sich an, aber noch ist die Zahl der Studenten zu klein, gemessen an dem Aufwand für eine solche Regelung.

d. Das Herstellen des Kursmaterials. Während es fertiges Lehrmaterial z.B. in Wirtschaftsdeutsch gibt, findet sich für die Rechtssprache keinerlei "didaktisiertes" Material, was ich auf die o.a. Vielfältigkeit des Gebiets zurückführe. Der Lehrer ist also auf seine eigene Kompetenz angewiesen, adäquates Material zusammenzustellen. Wie längst erwiesen ist, sollten hier die Fachleute auf dem Gebiet mitarbeiten. Dies wurde in unserem Fall auch versucht, bisher mit nur geringem Erfolg. Aber eine Änderung der Einstellungen hinsichtlich des Kursinhalts und der Materialauswahl ist deutlich festzustellen: Ende des Frühjahrssemesters hatten wir mit Vertretern des Personals und einigen Studenten einen Workshop, wo v.a. die Fragen des Kursmaterials und der Zielsetzung diskutiert wurden. Allerdings sind die Problematik der Materialbegutachtung und die Aufstellung von Analyse- und Beurteilungskriterien noch zu bewältigen - eine Zukunftsaufgabe auf diesem Gebiet. Aber die Ideen der Besprechung konnten bei der Durchführung des Kurses in diesem Semester berücksichtigt werden.

e. Zur Unterrichtsmethode.

Anders als in Lesekursen zielt dieser Kurs darauf hin, alle sprachlichen Fertigkeiten zu fördern. Dies setzt voraus, daß die o.a. Materialauswahl nicht nur unter dem Gesichtspunkt des Leseverständnisses geschehen darf, und im Grunde ist hier der fachkompetente Jurist und schon gar der Student in den Anfangssemestern überfordert. Das heißt, daß letzten Endes der fachsprachlich-didaktisch kompetente Lehrer die Entscheidung zu treffen hat. Der Jurist ist etwaig in der Lage, Typologisierungen vorzunehmen, daß heißt einzelne Texte als typisch für eine Textsorte zu klassifizieren, aber die Strategie für den Einsatz im Unterricht und die Methodik der Übungen bestimmt der Lehrer.

Bei der Zielsetzung für das Gesamtkonzept des Unterrichts und das Konzept

der einzelnen Einheiten würde ich eine Abfolge anführen, die verständlicherweise abweicht von der bei Buhlmann/Fearns (1987: 179) aufgestellten. Handelt es sich doch in der angeführten Untersuchung um Kompetenzen von Studenten im deutschen Kommunikationssystem. Meine Abfolge wäre also:

- Vermittlung der wesentlichen Fachlexik, dazu auch die Betonung von wesentlichen morphologischen und syntaktischen Mitteln
- Vermittlung von Lesefertigkeit; Abwechslung der Lesarten
- Festigung und Vermittlung von grammatischen Mitteln, die von finnischen Studenten zwar oft gut beherrscht werden, aber unfunktional angewendet werden
- Vermittlung von mündlicher Kompetenz (zunächst in Alltagssituationen)
- Vermittlung von Hörkompetenz
- Vermittlung von schriftlicher Kompetenz

Diese Reihenfolge ergibt sich aus Recherchen, die durch die durchgeführte Umfrage bestätigt wurden. Insbesondere auf die Förderung der mündlichen Kompetenz wird von den Studenten Wert gelegt, und hier kann weniger der Fachbereich berücksichtigt werden, als die Tatsache, daß zwischen dem Verstehen des geschriebenen oder auch gesprochenen Textes und der mündlichen Fertigkeit eine gewaltige Kluft besteht.

Bereitet die Materialauswahl Schwierigkeiten, so ist auch die Textdidaktisierung und das Zusammenstellen von Übungen, die z.B. den Kriterien von Buhlmann (Buhlmann/Fearns 1987: 176 f) oder Schröder (Schröder 1988: 44 f) entsprechen, mit viel Aufwand verbunden - wengleich die "Welt voll von Texten" ist, wie es so schön heißt. Spätestens hier sollte die Zusammenarbeit der Fachsprachenlehrer ansetzen, was auch geplant ist.

Ausblick

Ausgangspunkt für den Ausblick ist die veränderte und sich immer weiter ändernde Situation in ganz Europa. Der deutsche Sprachraum hat sich politisch im Gefüge der europäischen Integration zusammengefaßt, und gewiß wird die Bedeutung der **deutschen Sprache** ein völlig neues Gewicht bekommen. Auch möchte ich darauf verweisen, daß z.B. in den osteuropäischen Ländern, die schon jetzt ihr Interesse an der EG bekundet haben, die Sprachkenntnisse in Deutsch überraschend gut sind im Vergleich zu Englisch. Insgesamt hat das genannte weitgehende Folgen, z.B. auch hinsichtlich des schulischen Deutschunterrichts u.a. in Finnland.

Aber hier soll es ja um **Deutsch für finnische Jurastudenten** gehen! Der Nachholbedarf ist stark; die Universitäten müssen jetzt das aufarbeiten, was an den Schulen nicht getan wurde. Dazu kommt, daß die Universitäten, d.h. hier die Sprachzentren, sehr viel flexibler handeln können als das Schulsystem - z.B. im Angebot neuer und speziell orientierter Sprachkurse, v.a. auch in Deutsch. Schon in diesem Semester hat sich eine deutliche Zunahme des Interesses an Deutsch gezeigt.

Stärker denn bisher wird der finnische Jurist sich am gemeinsamen europäischen Recht orientieren müssen, d.h. es erst

einmal kennenlernen! **Harmonisierung des Rechts** ist nicht nur zum Schlagwort geworden sondern Tatsache. Internationale Treffen und Symposien wird es zunehmend geben, der Austausch von Wissenschaftlern wird zunehmen, die zwischenstaatlichen Handelsbeziehungen werden auch dem finnischen Juristen neue Einsatzmöglichkeiten bieten. Man könnte diese Liste lange fortsetzen.

Mein Schlußkommentar an dieser Stelle ist: Der finnische internationale ausgerichtete Jurist kommt ohne Deutschkenntnisse im heutigen Europa nicht mehr zurecht, und auch derjenige, der sich ausschließlich mit dem innerstaatlichen Recht befaßt, muß zumindest in der Lage sein, vergleichend zu lesen, um auf dem Stand der Dinge zu bleiben.

Literatur:

BUHLMANN, R. + FEARNES, A. 1987: Handbuch des Fachsprachenunterrichts. Unter besonderer Berücksichtigung naturwissenschaftlich-technischer Fachsprachen. Berlin und München.

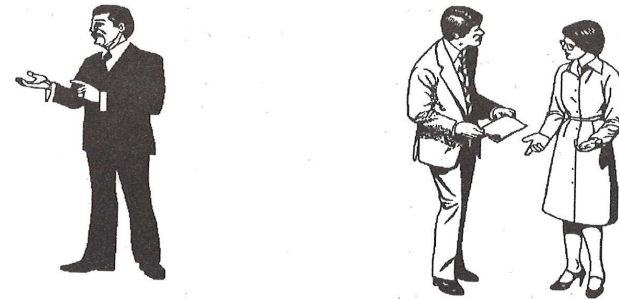
HOFFMANN, L. 1985: Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung. Zweite völlig neu bearbeitete Auflage. Berlin.

SCHRÖDER, H. 1988: Aspekte einer Methodik/Didaktik des fachbezogenen Fremdsprachenunterrichts (Deutsch als Fremdsprache). Unter besonderer Berücksichtigung sozialwissenschaftlicher Fachtexte. Frankfurt am Main.

"Ich weiß nicht was soll es bedeuten"

KÖRPERSPRACHE

Gerhard Kohl
Jyväskylä Universität

"Bleiches Gesicht, fettiges Haar, Blick nach unten, geduckte Haltung, kurze Steppjacken, verwaschene, formlose Jeans, beige-graue Schuhe, verknitterte Plaste-Tüten in der Hand. Wenn sie sprechen, dann in merkwürdigem Idiom ... die Ossi." 1)

So polemisiert **DER SPIEGEL**, der Meinungsmacher in der Bundesrepublik, gegen die ehemaligen DDR-Bürger. Gleichwohl zeigt die Einleitung zu einem umfangreichen Artikel über "die ungleichen Deutschen", daß körperlicher Habitus, äußere Erscheinung in Kleidung und Gestus die Einstellungen, Wertungen und Interpretationen über unsere Mitmenschen beeinflussen. Das Watzlawicksche Axiom, daß man nicht kommunizieren kann, ist inzwischen Allgemeingut geworden. 2)

ZENENWECHSEL: Sprachunterricht in einer finnischen Firma.

Thema: Besucherempfang

Es wird eine typische Szene am Empfang der Firma simuliert. Es geht um Begrüßung, Vorstellung der Person(en)

und Ortswechsel (Hinweis auf reserviertes Besprechungszimmer). Dauer etwa 15 Sekunden. Man darf annehmen, daß die Situation sprachlich nicht sehr anspruchsvoll ist. Doch die Unterschiede sind oftmals frappierend.

Person A: Nähert sich zurückhaltend der Rezeption, begrüßt Augenkontakt haltend Herrn X mit Handschlag, stellt sich vor und geht einen Schritt zurück auf etwa 1,50 m Distanz. Steht dort mit hängenden Schultern, schlaff herabhängenden Armen und unbewegten Gesichtszügen, heißt den Gast in monotonem Tonfall willkommen und bittet ihn (ohne Handbewegung) ins Besprechungszimmer. Sprachlich war alles nicht nur verständlich, sondern auch korrekt und einwandfrei. Doch bleibt ein widersprüchlicher Eindruck aufgrund der Divergenz zwischen physi-

1) DER SPIEGEL/Nr. 39 v. 24.9.1990, S.34

2) Paul Watzlawick et.al.: Menschliche Kommunikation. Huber, Bern 1969, S.50ff

schem und sprachlichem Auftreten. Die Angemessenheit des sprachlichen Ausdrucks wird verzerrt, wenn nicht garniert, durch den körperlichen - noch verstärkt durch den monotonen Tonfall.

Person B: Kommt mit zügigem Schritt, offenen, dem Gast zugewandten Augen und freundlichem, unaufdringlichem Lächeln auf den Gast zu. Austausch von Grußformeln und gegenseitiges Sich-Vorstellen werden mit Handschlag begleitet. Der Gastgeber winkelt die Arme mit geöffneten Händen an, spricht einen grammatisch nicht korrekten aber verständlichen Willkommensgruß ("Herzlich willkommen in ... *Firmenname*") aus, weist dann mit einer Armbewegung in Richtung Besprechungszimmer und bittet den Gast, sprachlich vielleicht ungeschickt mit: "Besprechungszimmer ist oben, bitte kommen Sie", ihm zu folgen. In diesem 2. Beispiel tauchen zwar sprachliche Mängel auf, die aber zweifelsohne durch den physischen Auftritt kompensiert werden.

Solchen Beispielen, in dieser oder anderer Form, begegnet man häufig bei firmeninternen Sprachschulungen, und sie werfen einige Fragen hinsichtlich der Bewertung sprachlicher (?) Leistungen auf, die an dieser Stelle aber nicht diskutiert werden sollen, da beim Kommunikationstraining in Firmen angemessenes und effizientes Auftreten Priorität vor tt-ht-et-Skalen haben.

Im Bereich Weiterbildung für Führungskräfte der Wirtschaft in der Bundesrepublik gehören Rhetorikkurse, die Körpersprache oder Kinesik, die Lehre von der Körpersprache und Körperbewegung, einbezogen, zum festen Programm. Rolf Ruhleder nennt 6 Grundbedingungen:

1. Keine körperlichen Leiden

2. Es sind unterbewußte Aussagen

3) Rolf Ruhleder: Kinesik: Kein Körper lügt. DIE WELT v. 5.11.1988

4) ebenda

3. Mindestens zwei körpersprachliche Aussagen müssen sich gegenseitig verifizieren

4. Es darf sich um keine Angewohnheit handeln

5. Körpersprache kann nur in Spannungs- und/oder Stresssituationen bewertet werden

6. Die Aussagen gelten nur für den deutschsprachigen Raum 3)

Das Repertoire körpersprachlicher Äußerungen - und seiner Interpretationen - reicht von "Kopf bis Fuß":

Anschauen mit geradem Blick	= Interesse
Keinen Blickkontakt halten	= Unsicherheit, Arroganz, Konzentration
Nase reiben	= Nachdenklichkeit
Oberkörper weit zurücklehnen	= Desinteresse, Ablehnung
Die Hände in die Hüfte stemmen	= Imponiergehabe, Entrüstung
Spitzdach mit den Händen formen	= Arroganz, Abwehr von Einwänden
Beine übereinanderschlagen (zum Gesprächspartner)	= Aufbau eines Sympathiefeldes
Füße um Stuhlbeine legen	= Unsicherheit, Halt suchen

Ruhleder führt 50 solche körpersprachlichen Äußerungen an 4), die in der Mehrzahl mit negativen Etikettierungen wie Nervosität, Angst, Unsicherheit, Arroganz, Ablehnung, Verachtung und Ähnlichem besetzt sind. Das heißt in Spannungs- und/oder Stresssituationen sagt uns der Körper, was wir aus Gründen sozialer, gesellschaftlicher Konvention verbal nicht aussprechen dürfen und wollen, da wir sonst unser Gesicht verlieren. Evident ist dies natürlich in Geschäftsleben, Öffentlichkeit und Universität.

Kommunikationstheoretisch kann man mit Watzlawick von "analoger Kommunikation" sprechen: Mitteilungen durch Ausdrucksgebärden und Gesten im Verhältnis zu "digitaler Kommunikation" (sprich: verbalisierter). 5) Das wird besonders bei der Beobachtung der Kommunikation mit kleinen Kindern bzw. Säuglingen deutlich. Schon ab dem 2. Monat werden Gebärden des Lächelns, Festhaltens und Augenkontaktes, parallel zu "vokalen Gesten" 6) wie Jauchzen und Weinen, zu elementaren Äußerungen menschlicher Sozialität. Das Weinen des Säuglings (bei gestilltem Hunger und Gesundheit) weicht im Augenkontakt mit Vater oder Mutter einem Lächeln. Entfernt sich die Bezugsperson daraufhin, setzt das Weinen ("Ich will nicht allein sein, ich möchte euch sehen, hören, fühlen und riechen") wieder ein. Diese Analogien weichen mit dem Spracherwerb mehr und mehr "digitalisierten" (verbalisierten) Formen. Ältere Kinder äußern explizit ihren Wunsch: "Papa, spiel mit mir."

Gestik, Mimik, Gebärde liegen also vor Sprache, und Humanethologen gehen aufgrund von Studien mit taubblind Geborenen davon aus 7), daß es sich um angeborene Verhaltensprogramme handelt, die auch kulturübergreifend bei primären Affekten wie Freude, Trauer, Liebe, Haß, Erschrecken, Zorn, Genuß und Ekel signifikante Ähnlichkeiten aufweisen.

Nach Ruhleder sind körpersprachliche Aspekte jedoch kulturspezifisch und nicht ohne weiteres verallgemeinerbar.

5) P. Watzlawick et al. S.61ff

6) George H. Mead: Geist, Identität und Gesellschaft. Suhrkamp, Frankfurt a.M. 1968, S. 81-107. Mead entwickelt aus dem Begriff der Geste die vokale Geste und das signifikante Symbol als artspezifischen Ursprung und Entwicklung der Sprache.

7) Irenäus Eibl-Eibesfeld: Stammesgeschichtliche Anpassungen im Verhalten des Menschen. in: Neue Anthropologie, Bd.2, Thieme, Stuttgart 1972, S.3-59

8) BROCKHAUS Enzyklopädie Bd.8, Mannheim 1989. Anmerk.: Im neuen BROCKHAUS findet sich unter 'Körpersprache' ein Verweis auf 'nichtverbale Kommunikation' (dieser Bd. wird erst im Laufe des Jahres 1991 erscheinen). Das Stichwort 'Kinesik' ist nicht aufgenommen. MEYERS ENZYKLOPÄDISCHES LEXIKON von 1975 finden sich keine Einträge zu 'nichtverbale Kommunikation', 'Körpersprache' und 'Kinesik'. Das gleiche gilt auch für die 17. Auflage des BROCKHAUS von 1970.

Hier müssen wir den Unterschied im Begriff der Gebärde zwischen Humanethologie und Kinesik markieren. In der Brockhaus Enzyklopädie steht unter Gebärde, menschliche Gebärde: "Ausdrucksbewegung für ein seelisches Geschehen. Es lassen sich unwillkürliche und bewußt für ein bestimmtes Ziel eingesetzte willkürlich gerichtete Gebärden unterscheiden. Im Rahmen menschlicher Kommunikation spielen gruppen- und kulturspezifische Konventionen eine erhebliche Rolle. Oft sind in den menschlichen Gebärden jedoch unterschwellig Erbkoordinationen wirksam, die von kulturbedingten Ausdrucksweisen nur überlagert sind." 8) Kinesik wie auch Humanethologie interessieren die Ausdrucksbewegungen und ihre Unwillkürlichkeit. Aber im Gegensatz zur Humanethologie befaßt sich die Kinesik mit "gruppen- und kulturspezifischen Konventionen" und eher sekundären Affekten in metasprachlichen Dimensionen. Körpersprache begleitet unsere sprachlichen Botschaften quasi als Botschaft über die Botschaft. Die offenen Arme, oder gar Umarmung, bei der Begrüßung unterstreichen das Willkommen-sein. Diese Geste ist aber keinesfalls in jeder Kultur anzutreffen: ein Japaner wird sich tief verbeugen, ein Franzose mit Küssen auf die Wangen reagieren, ein Nordeuropäer gänzlich auf Körperkontakt verzichten. Auch das Repertoire und die Heftigkeit körpersprachlicher Äußerungen zeigen große Unterschiede von Land zu Land. Man vergleiche nur den Gestus zwischen Süd-, Mittel- und Nordeuropäern im Alltag. Interessant wäre in diesem Zusammenhang auch ein

Vergleich von Redensarten in verschiedenen Sprachen, die Körpersprache bezeichnen. So sagt etwa der Volksmund im deutschsprachigen Raum:

Einem unter die Arme greifen

Atemlos zuhören

Einen mit offenen Armen empfangen

Aufatmen können

Große Augen machen

Sich vor Lachen den Bauch halten

Einem läuft die Galle über

Das Wort bleibt im Halse stecken

Er legt die Hände in den Schoß

Einer hat sich den Mund verbrannt 9)

Wenn unser Körper also ein "Wörtchen mitzureden hat" stellt sich die Frage, warum dieser vielseitige und reichhaltige Bestand an Ausdrucksformen einmal hinter unserem Rücken und andererseits oftmals wider unseren sprachlichen Äußerungen agiert? Wie wir gesehen haben, sind viele Gebärden Ausdruck grundlegender Affekte im Sinne von Erbkoordinationen, die im Zuge des Spracherwerbs und der Sozialisation kontinuierlich sprachlich überlagert, rationalisiert, kanalisiert und kontrolliert werden, so daß sie sich zunehmend unserem Bewußtsein entziehen. Diese gestischen und mimischen Ablagerungen treiben aber permanent ein Spiel mit uns, dessen Regeln wir nur unvollkommen beherrschen. Dies wird besonders evident, wenn gestischmimische und sprachliche Äußerungen divergieren oder sich gar widersprechen.

In Norbert Elias' Studie über den Zivilisationsprozeß 10) finden sich interessante Erklärungsansätze. Elias sieht den Zivilisationsprozeß als einen

stetigen Strukturwandel des Menschen, der Gemeinschaft und der Gesellschaft hin zu einer kontinuierlichen Festigung und Ausdifferenzierung der Affektkontrollen - so z.B. "das Vorrücken der Scham- und Peinlichkeitsschwelle, die bereits vom 16. Jahrhundert an im Habitus der **abendländischen** Menschen immer spürbarer wird..." 11) (Hervorhebung d. Verf.) Dieser historisch-psychologische Prozeß kontinuierlicher individueller Selbstkontrolle beschreibt die "Verwandlung zwischenmenschlicher Fremdzwänge in einzelmenschliche Selbstzwänge." 12) Diese Zwänge der Moderne, das Interagieren in und Aushandeln von Rollen in den verschiedensten Kontexten unter der Prämisse differenzierter Affektkontrolle, reflektieren körpersprachliche Signale.

Welche Bedeutung hat Körpersprache nun für einen kommunikativen Sprachunterricht? Gilt es nun sich mit Syntax und Semantik der nichtverbalen Kommunikation auseinanderzusetzen? Ja! - sogar dreifach.

Im Kontext einer um sich greifenden interkulturellen Forschung ist neben einer begrifflichen Klärung, was Kultur und ihre sie konstituierenden Prozesse sind, sicherlich auch der Bereich nichtverbale Kommunikation, meist als paralinguistisches Phänomen unter anderen apostrophiert, zu kurz gekommen. Dabei ist die Wirkung und interaktive Funktion körpersprachlicher Äußerungen in interkultureller Perspektive meines Wissens gar nicht oder nur am Rande untersucht worden. Ich denke, daß die Vermittlung von Einstellungen, Haltungen, Wertungen und Gefühlen in face-to-face Situationen über das Symbolsystem der Körpersprache nachhaltigere Wirkungen beim Rezipienten hinterläßt als verbale

Kommunikation. Da aber beide Symbolsysteme nie allein und isoliert auftreten, sondern immer in ihrer Verschränkung, wäre o.g. These zu überprüfen. Und dabei könnte die Ausdruckspsychologie sicherlich von Nutzen sein.

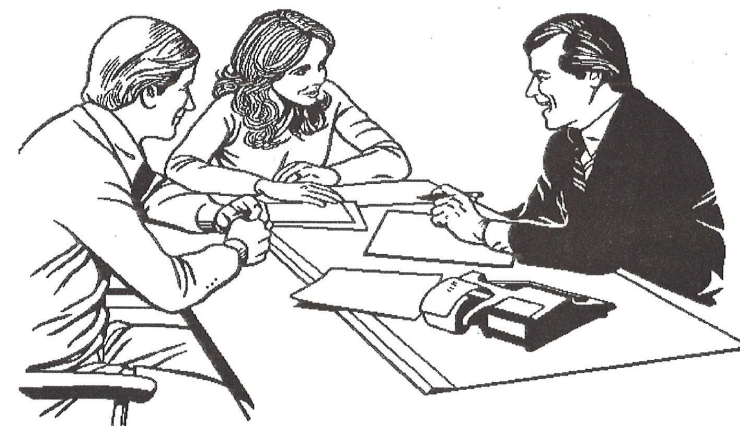
Kommunikationstraining in einer Fremdsprache im Rahmen firmeninterner Schulungen darf sich dieser Ebene der Kommunikation nicht verschließen. Über Simulationen/Rollenspiele und visuelles Anschauungsmaterial sind die Teilnehmer zu sensibilisieren, um sich und Partner besser einschätzen zu können.

Gleiches kann auch für den Unterricht mit Studenten der Ingenieur- und Wirtschaftswissenschaften gelten. Hier be-

steht nur die Gefahr von Zielkonflikten nämlich inwieweit sprachferne Kriterien ein Sprachlehrprogramm unterminieren und letztlich Persönlichkeit, Auftreten und Benehmen bewertet und belohnt werden.

Ein Trost, selbst Managern in der Bundesrepublik Deutschland wird das Benimm-Einmaleins in Weiterbildungskursen vermittelt.

"Diskretes Blau, dezentes Grau, allenfalls Anthrazit: Seriosität dokumentiert sich zuallererst in der Farbe des Anzugs. ... Braun ist tabu, das wissen sie längst; selbst ihre Autos vor der Tür halten sich dunkelblau zurück die weinrote Krawatte mit Paisley-Muster ist fast schon ein gewagtes Accessoire. Weiß Socken? Völlig undenkbar. 13)

9) Samy Molcho: Körpersprache als Dialog. Mosaik, München 1988
Bernd H. Reutler: Körpersprache verstehen. Humboldt, München 1988

10) Norbert Elias: Über den Prozeß der Zivilisation, 2 Bde. Suhrkamp, Frankfurt a.M. 1976

11) Ebenda, Bd.2, S. 397

12) Ebenda, Bd.1, S. LXI

13) Ulrike Meyer: Auf glattem Parkett. DIE ZEIT/Nr. 43 v. 19.10.1990

KIRJAKATSAUS ** BOOKS BRIEFLY

TUULIKKI ALSTA: KOLME TUHATTA SATEISTA AAMUA

Kuvitus: Kaarina Alsta, Cultura Oy 1990

SELKOKIRJAT AVUKSI SUOMEN KIELEN OPISKELUUN

Kolme tuhatta sateista aamua on omaanikirjailija Tuulikki Alstan ensimmäinen lyhytproosaateos ja samalla hänen ensimmäinen selkokirjansa. Sen kustantaja Cultura Oy on kirjastonhoitajien vetämä uusi kustantamo, joka on erikoistunut muun muassa selkokirjallisuuteen ja jonka tavoitteena on saada markkinoille uutta, tärkeää, suorkustantajien unohtamaa kirjallisuutta.

"Kolme tuhatta sateista aamua kertoo 28 tarinaa elämän arjesta. Tuokiokuvissaan kirjailija hahmottaa nykyihmisen toiveineen, heikkouksineen ja pikkuvilppeineen. Tämän kirjailija tekee oivaltavasti, terävästi, jopa pirullisesti, mutta aina ymmärtäen. Näistä pienoismuotokuvista me kaikki löydämme jotain itsestämme ja lähimmäisistämme. Tällaisia me olemme ja tällainen on meidän aikamme."

Näin kuvaa kustantaja Tuulikki Alstan uusinta teosta esitteessään ja luokittelee sen "tasokkaaksi selkokirjaksi". Alstan proosatekstit on kirjoitettu selkokielellä ja ladottu siten, että niiden lukeminen on helppoa. Täten ne soveltuvat kaikenikäisille lukijoille peruskouluikäisistä lähtien, kertovathan kokoelman tarinat niin lasten kuin aikuistenkin maailmoista.

Mitä selkokieli on?

Selkokieli on määritelty helposti ymmärrettäväksi kieleksi, joka ottaa huomioon kulloisenkin kohderyhmän kielelliset edellytykset mahdollisimman pitkälle. Selkokieli onkin yleiskielestä tietoisesti muokattua, sisällöltään, rakenteeltaan ja sanastoltaan sitä helpommaksi tehtyä kieltä.

Suomenkielisen selkokirjallisuuden perusteos on Pentti Rajalan ja Hannu Virtasen "Selkokieli. Miten sanoma perille?" Myöhemmässä kartoituksessaan "Selkosovellustusten tarve" Hannu Virtanen johtaa selkokielen oikeutuksen siitä, että se tarjoaa ymmärrettävän kielen myös niille väestöryhmille, joille yleiskieli on liian vaikeaa. Selkokirjat on siis tarkoitettu lukijoille, joilla on eri tyyppisiä lukemisaikavaikeuksia.

"Selkokirja yhdistää uudella tavalla kaunokirjallisen helpon tekstin taiteelliseen kuvaan antaakseen tällä tavoin lukijalle niin voimakkaan, osallistuvan ja stimuloivan taiteellisen elämyksen kuin mahdollista. Asian voisi esittää siten, että selkokirja on kertomuksen erityinen muoto, missä tekstiä ja kuvaa muokataan vastaanottajan mukaan -- jos taiteellinen puoli ei ole kunnossa, ymmärtäminen vaikeutuu", selvittää Ruotsin kouluylhallituksen Selkokieliyöryhmän jäsen Ingamaj Beck.

Selkokielen piirteitä

Selkokirjan helppolukuisuus perustuu sen sisällön ja muodon yksinkertaisuuteen sekä typografian selkeyteen.

Sisällön muokkaus koskee niin teoksen henkilöiden määrää, juonen kerrontaa ja kertomakulmaa kuin käsitteistöäkin. Selkotekstin henkilöiden määrä on rajoitettu. Esimerkiksi Tuulikki Alstan kirjan tarinoissa on useimmiten vain kaksi, korkeintaan kolme, neljä henkilöä, joista yksi on varsinainen päähenkilö; se, jonka näkökulmasta asioita tarkastellaan.

Siirtymät ajasta tai tilasta toiseen osoitetaan selkeästi, turhat yksityiskohdat on karsittu. Samoin eri henkilöiden puheenvuorot erotetaan toisistaan selvästi. Tuulikki Alsta sanookin pyrkineensä siihen, että samalla henkilöllä ei olisi kahta repliikkiä peräkkäin. Hän on joutunut myös lisäämään repliikkien jälkeen sel-laisiakin puhujan ilmaisevia johtolauseita, joita ei tavallisessa tekstissä tarvittaisi.

Lisäksi Tuulikki Alsta kertoo suomentaneensa joitain vierassanoja, jotka sopivat normaalitekstiin paremmin sellaisinaan, ja etsineensä joillekin sanoille ja ilmaisuille yksinkertaisempia vastineita. Kirjan kertomukset on kyllä muutamaa lukuunottamatta kirjoitettu suoraan selkoteksteiksi.

Myös teknisesti ja muodollisesti selkoteksti on tehty mahdollisimman helppolukuisiksi. Sanastossa suositetaan, paitsi yleisiä ja suomalaisia, lyhyitä sanoja ja ajatuskonnaisuuksia. Tuulikki Alstan kirjassakin on rikkonainen rivitys: virkkeet ja lauseet on jaettu riveille siten, että yksi rivi on aina yksi ajatuskonnaisuus ja tauko tulee siirryttäessä riviltä toiselle. Kirjailija sanoo kiinnittäneensä erityisesti huomiota tekstin asetteluun ja virkkeiden ajatukselliseen jakamiseen. Suuri osa virkkeistä on pää-lauseita, joissa subjekti tulee yleensä ennen predikaattia, tosin johtolauseissa Alsta vaihtelee suoraa sanajärjestystä epäsuoran kanssa.

Selkokielessä pyritään välttämään vaikeita kieliopillisia muotoja, kuten lauseenvastikkeita ja pitkiä yhdyssanoja, ja sanomaan tärkeä asia lauseen lopussa. "Vaikka selkoteksti on kielellisesti yksinkertaista, sen ei tarvitse olla yksinkertaista ajatuksellisesti", Tuulikki Alsta painottaa.

Tekstin suhde kuvaan

Selkokirjoissa kuvat pidetään selkeästi erillään tekstistä, siksi niitä ei sijoiteta tekstisivuille, varsinkaan ei tekstin oikealle puolelle. Kuvan sijoittelu riippuu sen tehtävästä: ennen tekstiä esitetty kuva motivoi lukemaan, herättää kiinnostusta sekä valmistaa lukemista. Samanaikainen

kuva mahdollistaa kuvan ja tekstin vertaamisen ja tietojen tarkistamisen. Tekstin jälkeen tuleva kuva taas vahvistaa luettua. Elämyksellisen tekstin kuvituksena suositetaan piirroksia valokuvien sijaan, koska piirroksiin on helpompi samastua ja niitä voi täydentää mielikuvituksessaan, toisin kuin "valmiimpia" valokuvia.

Tuulikki Alstan teoksessa Kolme tuhatta sateista aamua on Kaarina Alstan piirroskuvitus. Jokaista tekstiä edeltää sivun mustavalkopiirros, joka kertoo jo jonkin olennaisen asian tekstistä ja lataa tekstin tunnelmaa.

Selkokirja oppikirjana

Tuulikki Alstan Kolme tuhatta sateista aamua sopii niin kouluopetukseen kuin aikuisopetukseenkin, ja kirjaan on saata-vissa käsittelyvinkejä sisältävä moniste.

Selkeäkielisyytensä ja kirjallisten ansioitensa vuoksi Alstan teksti soveltuu hyvin kouluopetukseen. Niitä voi käyttää hyväksi äidinkielen eri osa-alueiden opiskelussa: kirjoittamisen ja puheen harjoittelun virikkeinä sekä kirjallisuuden lukemisen ja analysoimisen apuna yhtä hyvin kuin draamateksteinä. Aikuisopiskelijoille kirjoitukset sopivat esimerkiksi kirjallisuus- ja kirjoittajapiirien materiaaliksi.

Alstan tekstit voi jakaa aiheiltaan kolmeen ryhmään: osassa on teemana ihmisten hyväksikäyttö, osa puhuu ihmisten välisistä ongelmista ja ihmissuhteiden vaikeudesta ja osa ottaa kantaa arvoihimme ja asenteisiimme. Joidenkin tekstien päähenkilöinä ovat nuoret, ja nämä novellit kiinnostanevat koululaisia erityisesti, samoin kuin lasten ja vanhempien tai nuorten ja aikuisten suhteita käsittelevät tekstit. Aikuisten suhteista kertovat novellit taas sopinevat paremmin lukio- ja aikuisopiskelijoille.

Suomea vieraana kielenä selkokirjoista

Aivan erityisesti selkokirjat palvelevat suomen opiskelua ja opetusta vieraana kielenä. Kaunokirjallisuudesta - varsinkin

uudesta - on ollut etsimällä etsienkin vaikea löytää kieleltään sopivaa tekstiä, joka soveltuisi suomea vielä puutteellisesti osaavan luettavaksi. Ja jos sopiva teksti on löytynytkin, se on usein sisällöltään vanhentunut, erikoinen tai sanastoltaan osin vaikea ja muokkausta tai selityksiä vaativa.

Tuulikki Alstan proosatekstit ovat aiheiltaan aikuista, vaativaakin lukijaa kiinnostavia ja kaunokirjallisesti täysipainoisia. Osa teksteistä on keskivaikeaa tai helpohkoa yleiskieltä, osa taas sujuvaa, luontevaa puhekieltä, osa taas sujuvaa, luontevaa puhekieltä. Nimenomaan kielen eri rekistereiden tarkasteluun ja puhesuomen muotojen opiskeluun novellit tarjoavat tähän asti vaikeasti saatavissa olutta materiaalia.

Selkokirjoissa kiinnitetään erityistä huomiota sanaston helppouteen ja sanojen yleisyyteen. Ilmaisu ei kuitenkaan ole köyhää vaan selkeyteen pyrkivää. Esimerkiksi vaikeahkojen sanojen merkitys selviää lukijalle tekstiyhteydestä - joten selkotekstit auttavat tekstin ymmärtämistä ja sanaston opiskelua.

Tietysti tekstejä voi käyttää myös lukuharjoituksina sekä ääntämisen opettelussa ja keskustelujen ja kirjoittamisen virikkeinä. Tuulikki Alstan proosateksten teemat ja aiheet kiinnostanevat yhtä lailla Ruotsissa kasvaneita siirtolaisiamme - yksi novelleista kuvaakin Ruotsiin muuttaneen

kotimaanikävä - kuin muita ulkomaalaisia. Alstan tekstit lisäävät kulttuurimme tuntemusta piirtäessään kuvaa suomalaisesta nykyperheestä ja elämänmenosta.

Kieliopin opetukseen Alstan tekstit soveltuvat jatkokurssilta alkaen, mikseivät jo alkeiskurssin lopultakin. Teksteistä voi tarkastella verbien aikamuotoja, lähinnä preesensia ja imperfektiä, sekä tapaluokkia ja myös vaativampien muotojen, kuten passiivin ja III infinitiivin käyttöä. Samoin teksteistä voi tutkia omistusliitteen käyttöä tai puuttumista eri sävyisissä teksteissä sekä vaikkapa opiskella objektin muotoja tai rektioita. Myös paikallissijoista on runsaasti aitoa tekstimateriaalia.

Kaiken kaikkiaan Tuulikki Alstan nautittavien tekstien sopivuus kielenopiskeluun ja -opetukseen johtuu juuri siitä, että niitä ei ole kirjoitettu opetusteksteiksi - vaan kaunokirjallisuudeksi.

Lähteet:

1) Tyyris Tyllerö 1/89 (artikkelit: Kuvan tekemisen rajat s. 17-24 sekä Enemmän kirjoja lukemattomille s. 24-29)

2) Kirjailija Tuulikki Alstan haastattelu 4.12.1990

Eija Ojala
äidinkielen opettaja ja suomen opettaja

KAINO LAAKSONEN - ANNELI LIEKO:
SUOMEN KIELEN ÄÄNNE- JA MUOTO-OPPI
Oy Finn Lectura Ab, 1988 (145 s.) ISBN 951-8905-04-5

Yliopiston suomen kielen opetuksen oppimateriaalipulaa helpottamaan on ilmestynyt suomen kielen äänne- ja muoto-oppia käsittelevä oppikirja. Aineopintoihin kuuluvaa äänne- ja muoto-opin kurssia on tähän asti opetettu lehtoreiden tekemien monisteiden avulla ja ilman minkäänlaista kirjaa tai sitten osin klassisia E. N. Setälän kielioppia käyttäen. Tällaiselle oppikirjalle on siis ollut mitä suurin tilaus.

Lyhyestä tekijöiden esipuheesta käy ilmi, että kirjassa on pyritty mahdollisimman pelkistetyksi ja konkreettisesti esittämään suomen äänne- ja muoto-opin keskeiset asiat ja olennaisiin terminologia. Kirja on tarkoitettu palvelemaan "sekä opettajia että opiskelijoita aineopintojen alkuvaiheessa". Loppuun koottu keskeisten käsitteiden sanasto ja kirjallisuusluettelo kyllä lisäävät kirjan käyttömahdollisuuksia käsikirjanakin.

Kaikkiaan teos noudattelee perinteistä suomen kielen äänne- ja muoto-opin esitystapaa, ja siinä edetään jokseenkin totuttujen luontokurssien rungon mukaisesti. Kieltä tarkastellaan lähinnä synkronisesti, mutta joskus nykykielen ilmiöitä valotetaan myös kielihistoriallisilla selityksillä, jotka on usein painettu muuta tekstiä pienemmällä merkkilajilla. Kirja käsittelee pääosin yleiskieltä, mutta paikoin on arkipuhekieltäkin kommentoitu (ks. esim. s. 24, 32, 65). Kirjan tekijät puhuvat "arkisesta puhekielestä" käsitettä tarkemmin määrittelemättä ja eri murteita yksilöimättä. Nämä viittaukset laajentavat näkökulmaa lukijaa kiinnostavasti yleiskielestä kielen käyttöön.

Opiskelijan kannalta mielekkäästi teos lähtee alkuluvussaan "Kielen kuvauksesta" liikkeelle kuvaamalla lyhyesti niitä näkökulmia, joista kieltä voidaan havainnoida. Näin annetaan lukijalle kielen kokonaiskuva, jota sitten kirjassa lähdetään syvemmin tarkastelemaan. Alkuluvussa myös tutustutaan kielen tärkeim-

piin yksiköihin (äänne, sana, lause ja teksti) ja kieliopin osa-alueisiin. Sitten melko lyhyesti esitellään fonologian ja morfologian peruskäsitteitä, suomen kielen äännejärjestelmää, fonotaksia, prosodiaa ja loppukahdennusta (luvut 2 - 7). Selkeänä linjaratkaisuna on, että käsitellään vain niitä ilmiöitä, jotka esiintyvät suomen kielessä. Niinpä esimerkiksi prosodisista seikoista tuodaan esiin vain kvantiteetti ja paino.

Luvussa 8 käsitellään supistumateitse syntyneitä pitkiä vokaaleja ja diftongeja. Niiden tunnistamisen tärkeyttä perustellaan sillä, että niiden avulla voidaan ymmärtää tietyt astevaihtelun tapaukset (miksi esim. muodossa poikain on vahva aste, vaikka muodossa pojan on heikko) ja tiettyjen päätevarianttien esiintyminen (miksi esim. sekä otteluita että otteluja on mahdollinen, mutta ei esim. *sotilaja vaan sotilaita). Tämä on vain yksi esimerkki siitä, että Laaksonen ja Lieko ovat ilahduttavassa määrin panneet painoa ilmiöiden keskinäisten suhteiden ja taustojen selittämiseksi. Tällainen kehystieto auttaa opiskelijaa hahmottamaan kielen kokonaisuutta. Lisäksi uskon sen lisäävän opiskelumotivaatiota, sillä 1. vuoden opiskelijan ei aina liene helppo innostua suomen ääntenmuutosten monimuotoisuuteen liittyvästä "estetikasta".

Kirjan keskeisintä sisältöä on äännevaihtelujen ja taivutuksen esittely. Äännevaihtelua on selvitetty selkeästi ja laajasti luvussa 9. Astevaihtelu esitetään perinteiseen tapaan fonologisena ilmiönä avo- ja umpitavuista käsin, suffiksaali astevaihtelu sivuutetaan lyhyin maininnoin. Erityisesti astevaihtelun käsittelyn yhteydessä jäin kaipaamaan edes viittausta siihen, että kielen ilmiöitä voidaan tarkastella hyvin eri suunnista. Esim. astevaihtelua on ainakin Fred Karlsson pitänyt morfologistuneena, ja hän on esittänyt sille morfologislähtöisen kuvaustavan. Kun yritetään esittää kielen ilmiöt mahdollisimman pelkistettyinä ja karsitaan yksityiskohtia ja

eri näkökantoja, opiskelijalle voi herkästi jäädä käsitys, että kyseessä ovat ennemminkin luonnonlait kuin sopimukset ja erilaiset hahmotustavat. Yksinkertaistaminen on varmasti tarpeen ja eri teorioiden sovellusten aika vasta myöhemmissä opinnoissa, kuten tekijät toteavat, mutta eri tarkastelukulmien olemassaoloon voisi kuitenkin viitata ja ohjata kiinnostuneet sopivan lähdekirjallisuuden pariin. Näin opiskelijoita voitaisiin opintojen alusta alkaen ohjata itsenäiseen ajatteluun, eri näkemysten vertailuun ja kriittisyyteen.

Edelleen tiiviisti ja havainnollisesti tulevat esitellyiksi sanojen luokittelutavat, sanaluokat ja paradigman käsite sekä eri paradigmatyypit. Nomini- ja verbityypit esitellään Fred Karlssonin Suomen peruskieliopissaan (1982) esittämää luokittelua mukailien luvussa 12. Luokittelu on selkeä, ja tiedot erityyppisten sanojen yleisyydestä ja produktiivisuudesta nykysuomessa ovat kiintoisa ja näkemystä antava lisä. Nominasi- ja verbityypeistä kirjassa siirrytään suomen kielen taivutukseen, jota käsittelevä luku 13 on kirjan laajin. Taivutuksessa keskitytään eniten suffikseihin, joilla on useita variantteja (esim. geneetiivi, partitiivi, illatiivi, 3. persoonan omistusliitteet ja persoonapäätteet).

Sananmuodostuksen (luku 14) yhteydessä esitellään lyhyesti suomen kielen sananmuodostustavat, johdostyypit ja niiden merkitykset. Johtimien ja johdostyyppien produktiivisuudesta ja leksikaalistumisesta kerrotaan keskeisin. Luvun lopussa vielä verrataan taivuttamista ja johtamista toisiinsa, mikä lienee tarpeen ottaa esille, jotta ilmiöiden ero tulisi selvästi tiedosteuksi.

Viimeisessä, tiheällä kirjajimella painetussa luvussa käsitellään "erityiskysymyksiä": ominaisuudennimien ja nen-loppuisten sanojen sekä supistumaverbien äänne- ja muoto-oppia. Kirjan tekijät eivät perustele sitä, miksi juuri nämä on valittu "erityiskysymyksiksi".

Kirjan loppuun on koottu laaja keskeisten käsitteiden sanasto, joka varmasti on opiskelijalle hyödyllinen, kun uutta käsitteistöä on opittava runsaasti. Sanasto

vaikuttaa hyvin kattavalta, mutta ainakin prosodia lienee 1. vuoden opiskelijalle tuntematon sana, mutta se jää sekä tekstissä että sanastossa kokonaan määrittelemättä.

Muutamassa kohdin kirjan tekijät viittaavat lapsen kielen kehitykseen (esim. astevaihtelun yhteydessä s. 46 ja tavusta puhuttaessa s. 18), joka varmasti onkin opiskelijalle kiinnostava ja konkreettinen vertauskohde ja auttaa hahmottamaan mm. kielenpiirteen vaikeustasoa. Suomen kielen äänne- ja muoto-opin kuvauksessa voitaisiin kuitenkin hyvin ottaa esimerkiksi myös ulkomaalaisen näkökulma. Se valaisisi hyvin esim. suomen sanojen taivutusta, joka ei juuri koskaan aiheuta suomalaiselle vaikeuksia ja jonka mutkikuutta suomalaiset eivät usein hahmotakaan. Jo opintojen alussa tulisi esiin myös se aspekti, että suomi ei ole vain äidinkieli vaan myös vieras kieli joillekin ihmisille. (Ulkomaalaisen näkökulmaa on kyllä hyödynnetty Laaksosen ja Lieon kirjan yhdessä harjoituksessa, s. 126).

Kirjan loppuun on koottu monipuolisia ja haastavia tehtäviä, joita ei ole luokiteltu aiheittain. Niiden ratkaisuja ei ole annettu. Erilajuisia ja -tyyppisiä tehtäviä on yli 70, ja niistä monet perustuvat autenttisiin tekstinäytteisiin. Näihin tehtäviin liittyvä konteksti epäilemättä lisää tehtävien mielekkyyttä ja kannustaa opiskelijoita muutenkin tarkkailemaan kuulemaansa ja lukemaansa kieltä.

Kirjan lopussa on kirjallisuusluettelo, johon on koottu tärkeimmät suomen kielen käsikirjat ja joitakin erikoisalojen artikkeleita. Luettelo antaa peruskurssien opiskelijalle käsityksen alan perusteok-sista. Tarvittaessa pitemmälle meneviä fonologian ja morfologian esityksiä löytää kyllä helposti.

Visuaalisen ja kielellisen selkeytensä ja kattavan sanastonsa sekä kirjallisuusluettelonsa ansiosta Laaksosen ja Lieon Suomen kielen äänne- ja muoto-oppi hyvä oppikirja ja hakuteos niin yliopisto-opiskelijoille kuin muillekin suomen kielestä kiinnostuneille.

Eija Aalto

PATRICIA DUNKEL (ed.)
COMPUTER-ASSISTED LANGUAGE LEARNING AND TESTING

Newbury House, 1991.

Ilman alaotsikkoa kirjan nimi on mitäänsanomaton ja harhaanjohtavakin. Se herättää ajatuksen, että joku on taas keksinyt lisää ruutia ja toistaa kymmenissä innostuksen vallassa kirjoitetuissa oppaissa esitetyt temput, ohjelmaesittelyt jne. Kirjan tavoite on kuitenkin käsitellä tietokoneiden kielitaidon opetus- ja testauskäyttöön kohdistuvan tehokkuustutkimuksen eräitä kysymyksiä. Tällaisena sen uskotaan voivan auttaa tutkijoita, opettajia sekä CAI/CALL-opetuksen aloittamisesta ja toteutuksesta päättäjiä. Kysymykseen "onko tietokoneista opetuksessa hyötyä?" ei pyritäkään vastaamaan, koska siihen ei klassisella koeryhmä/kontrolliryhmä asetelmalla voida vastata. Sen sijaan tutkijat ovat kehittäneet toisenlaisia tutkimusasetelmia tietokoneiden käytön ja käytön kanssa vuorovaikutuksessa olevien väliintulevien muuttujien vaikutusten tutkimiseksi.

Kirjan alussa on katsaus alan tutkimusta koskeviin katsauksiin, joiden keskeisten tulosten perusteella hahmotellaan tutkimustehtäviä tietokoneiden tehokkaimpien käyttötapojen selvittämiseksi. Seuraavissa luvuissa esitellään hahmotellun tapaisia lähestymistapoja mm. tutkittaessa tehokkuustutkimusten sisäistä ja ulkoista validiteettia ja niihin vaikuttavia tekijöitä, luodaan katsaus tietokoneen käytön sosiaalisia aspekteja koskeviin tutkimuksiin ja raportoidaan kokeilu erilaisten interaktiivisten ohjelmien käytöstä puheen opetuksessa. Edelleen käsitellään puhutun ja kirjoitetun kielen diskurssin analysointia CALL-opetuksen vaikutuksen arvioimiseksi ja tehostamiseksi sekä sitä, mikä tietokoneen rooli voisi olla kohdekielen ääntämisen ja keskustelutaitojen oppimisessa. Kirjan ensimmäisen, opetusta koskevan osan loppuun kerrotaan vielä kuinka havaitsemista ja oppimista koskevia teorioita on sovellettu feedbackin

käyttämiseksi tehokkaasti CALL-opetuksessa, opiskelijoiden asenteista tietokoneavusteiseen kirjoittamisen opetukseen ja tietokoneen käytön vaikutuksesta oppilaiden kirjoittamisepelkoon kun tehtävänä on kirjoittaa vieraalla kielellä.

Tietokoneavusteista testausta käsittelevän osan keskeinen käsite on Item Response Theory (ITR) tai latenti piirreteoria, jolla tässä tarkoitetaan joukkoa psykometrisiä malleja, joista tavallisimpia ovat erilaiset logistiset mallit. Näiden katsotaan antavan klassista osioanalyysia tulkittavampia ja yleistettävämpiä tuloksia. Erityisen merkittävänä tätä pidetään osan ensimmäisessä raportissa, joka esittelee tietokoneavusteisen testin osiopankin validointiongelmia. Sama teoreettinen perusta on ollut myös kehittämässä tietokoneadaptiivista testiä, joka on räätälöity kullekin yksilölle erikseen. Tuloksena on psykometrisesti pätevä ja tehokas mittari. Tällaisten mittarien kehittämisestä on kaksikin artikkelia: toinen kertoo kuullun ja luetun ymmärtämistestien ja toinen ranskan luetun ymmärtämistestin kokeilusta.

Kirjassa on 13 artikkelia ja niillä yhteensä 19 kirjoittajaa. Loppuun on lisäksi oppikirjamaisesti liitetty keskustelun pohjaksi kysymyksiä kustakin luvusta. Vaikka kirjan toimittaja arvioi kirjan toimivan hallintovirkamiesten päätösten perustana ja opettajien idealähteenä, sen keskeisin anti ovat epäilemättä ideat ja tutkimustulokset alan muille tutkimuksen tekijöille. Tässä mielessä sen käyttöarvoa lisää myös artikkeleihin liittyvien lähdeluetteloiden viitteiden tuoreus.

Timo Sikanen

TIEDOTUKSIA ** INFORMATION

Korkeakoulujen kielikeskus tiedottaa

KIELIKESKUSTEN TUTKIMUSSEMINAARI

15. ja 16.3.91

Jyväskylässä ja Selänpohjan kurssikeskuksessa Leivonmäellä

Seminaarin aiheena on tutkimuksen tekemisen ongelmat

Ohjelmassa on Auli Hakulisen esitelmä, osallistujien omia esitelmiä ja keskustelua tutkimuksen tekemisen käytännöllisistä ja muistakin ongelmistä. Alustavien suunnitelmien mukaan ohjelma alkaa perjantaina klo 12 ja päättyy lauantaina klo 13. Kuuntelemme luennon Jyväskylässä ja siirrymme sen jälkeen Selänpohjaan.

Tule kertomaan muille ajatuksiasi tutkimuksen tekemisen ongelmallisuudesta. Varaamme sinulle aikaa 45 minuuttia ohjelmaamme. Pyydämme sinua ilmoittamaan esityksesi aiheen ilmoittautumislomakkeessa ja lähettämään lomakkeen mukana lyhyen esittelyn aiheestasi.

Seminaarin osallistumismaksu on 250 mk, ja se sisältää täysihoidon, kuljetukset Jyväskylästä Selänpohjaan ja seminaarissa mahdollisesti jaettavan materiaalin. Pyydämme maksamaan osallistumismaksun 15.2.91 mennessä Jyväskylän yliopiston tilille TA 17 10-1. Tilillepanokortissa on mainittava maksajan nimi ja KKKK / tutkimusseminaari.

Täytä myös ilmoittautumislomake ja lähetä se 15.2.91 mennessä osoitteella:

Pirkko Muikku-Werner
Korkeakoulujen kielikeskus
Jyväskylän yliopisto
PL 35
40101 Jyväskylä

TERVETULOA TUTKIMUSSEMINAARIIN!!

MITTAA ENGLANNIN SANAVARASTOSI!

Korkeakoulujen kielikeskuksesta on saatavissa tarkoitukseen sopiva koe:

TEST YOUR WORDPOWER

Kyseinen koe mittaa yksinkertaisella ja luotettavalla tavalla englannin kielen sanavarastoa (sanojen tunnistamista) ja se on laadittu käytettäväksi mikrotietokoneella. Koe on tarkoitettu ensisijaisesti korkeakouluopiskelijoille, mutta rakenteestaan johtuen sitä voidaan käyttää myös muilla tasoilla. Ohjelman on tuottanut Palmsoft ja se on saatavissa IBM-yhteensopiville mikroille. Ohjelman hinta on 200 mk. Tilattaessa on ehdottomasti mainittava haluttu levykeko (3 1/2" tai 5 1/4"). Tilaukset osoitetaan Timo Sikaselle (puh. 941-603 540).

TEST YOUR WORDPOWER

- a program that tests people's English receptive vocabulary knowledge in a fast, simple and reliable way. The program is intended primarily for university levels, but owing to its structure it can also be used for other levels of proficiency.

TEST YOUR WORDPOWER contains a number of English words, divided into levels according to their frequency, and a number of nonsense words. While testing is going on, the testee is confronted with words selected randomly from among the program vocabulary, one word at the time. The testee's task is to state for each word appearing on the screen, whether s/he recognizes the word as an English word or not. This is done by pressing either the <Y> (as in 'YES') or the <N> (as in 'NO') key. The testee is advised not to make guesses, as the program will automatically adjust the percentage correctly identified words in relation to the percentage accepted nonsense words.

The program works in the following way: At first only words from Level One (the easiest level) appear on the screen. The words are mixed with a random selection of nonsense words, and any press on the <Y> key will be registered by the computer. If the number of correctly identified words at any time exceeds a specified percentage, the testee will move to Level Two. Otherwise the program will continue to test the testee's vocabulary knowledge in detail until it has been thoroughly estimated.

The program proceeds along these lines for each level. Any press by the testee on the <Y> key is registered by the computer, and depending on the percentage correctly identified words in relation to the percentage accepted nonsense words, the testee will either be moved to the following level or his or her vocabulary knowledge will be tested in detail until it has been estimated. It should also be noted that the testee does not know at which level s/he is during actual testing. The only noticeable difference is that the level of vocabulary difficulty will progressively increase.

When the test is over, the size of the testee's receptive vocabulary knowledge is shown as a figure between 0 and 36000, and also in comparison with the size of the receptive vocabulary knowledge of people speaking English as their native language. The test will normally last 5-10 minutes.

The price is 200 FIM. The programme can be ordered from the Language Centre for Finnish Universities, Timo Sikanen. Please remember to state the size of the diskette (3 1/2" or 5 1/4").

KORKEAKOULUJEN KIELIKESKUKSEEN SAAPUNUTTA KIRJALLISUUTTA

- ARNAUDET Martin L. and Mary Ellen Barrett: Paragraph Development. A Guide for Students of English as a Second Language. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1981
- AXELROD Rise B. and Charles R. Cooper: The St. Martin's Guide to Writing. St. Martin's Press, New York, 1988
- BALL W.J.: Dictionary of Link Words in English Discourse. Macmillan, London, 1986
- BARRASS Robert: Scientists Must Write. A Guide to Better Writing for Scientists, Engineers and Students. Chapman and Hall, London, 1978
- BAZERMAN Charles: Shaping Written Knowledge. The Genre and Activity of the Experimental Article in Science. The University of Wisconsin Press, London, 1988
- BAZERMAN Charles: The Informed Writer. Using Sources in the Disciplines. 3rd Edition. Houghton Mifflin Company, Boston, 1989
- BACHMAN Lyle F.: Fundamental Considerations in Language Testing. Oxford University Press, Oxford, 1990
- BERRY Dorothea M. and Gordon P. Martin: A Guide to Writing Research Papers. McGraw-Hill Book Company, New York, 1971
- BYRNE Bonn: Focus on the Classroom. Selected Articles. Modern English Publications, Hong Kong, 1988
- BJÖRK Lennart, Michael Knight and Eleanor Wikborg: The Writing Process. Composition Writing for University Students. Studentlitteratur, Lund, 1988
- COGNITIVE and Linguistic Analyses of Test Performance. Edited by Roy O. Freedle and Richard P. Duran. Ablex Publishing Corporation, 1987
- COGNITIVE Processes. Lyle E. Bourne, Jr., Roger L. Dominowski, Elizabeth F. Loftus, Alice F. Healy (Eds.), Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1986, second edition
- COGNITION in action. Mary M. Smyth, Peter E. Morris, Philip Levy, Andrew W. Ellis, Dep. of Psychology, University of Lancaster, Lawrence Erlbaum Associates Ltd., Publishers, London, 1987. Reprinted 1988
- CURRENT Trends in European Second Language Acquisition Research. Hans W. Dechert (Ed.) Multilingual Matters 51. Clevedon, England, 1990
- CURRIE Pat and Ellen Cray: Strictly Academic. A Reading and Writing Text. Newbury House Publishers, New York, 1987
- COMMUNICATIVE Proficiency in a Foreign Language, and its Evaluation. Paul Hellgren. Research Report 2, Department of Teacher Education, University of Helsinki, 1982
- DISCOURSE Processing. Advances in Psychology 8. August Flammer and Walter Kintsch (eds.). North-Holland Publishing Company, Amsterdam, 1982
- DUFF Alan: Translation. Resource books for teachers. Oxford University Press, Oxford, 1989
- FLOWER Linda: Problem Solving Strategies for Writing. 3rd edition. Harcourt Brace Jovanovich, Publishers, New York, 1989
- FOREIGN Language Learning. A Research Perspective. Bill VanPatten, Trisha R. Dvorak and James F. Lee (Eds.). Newbury House Publishers, Cambridge, 1987
- GRAVES Cummings Martha and Rhona B. Genzel: Writing Your Way. A Writing Workshop for Advanced Learners. Newbury House Publishers, New York, 1989
- HARRIS Wendell V.: Interpretive Acts in Search of Meaning. Clarendon Press, Oxford, 1988
- HASAN Ruqaiya: Linguistics, language and verbal art. Oxford University Press, 1989
- JORDAN R.R.: Academic Writing Course. Collins, London, 1980
- HAARMANN Harald: Symbolic Values of Foreign Language Use. Mouton de Gruyter, Berlin, 1989
- HARDISTY David and Scott Windeatt: Call. Resource books for teachers. Oxford University Press, Oxford, 1989
- HUMAN Abilities. An Information-Processing Approach. Robert J. Sternbergh (ed.). W.H. Freeman and Company, New York, 1985
- LEARNABILITY and Second Languages. A Book of Readings. Foris Publications Dordrecht. James Pankhurst, Mike Sharwood Smith and Paul Van Buren (eds.), 1988
- LEARNER Strategies in Language Learning. Anita Wenden and Joan Rubin (Eds.). Prentice/Hall International, Englewood Cliffs, New Jersey, 1987
- LEARNING Styles. European Cultural Foundation, Proceedings of the first European Seminar (Nancy, 26-29 April 1987). Edited by Richard Duda and Philip Riley. Presses Universitaires de Nancy, 1990
- LEVELT Willem J.M.: Speaking. From Intention to Articulation. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1989
- LINGUISTIE Complexity and Text Comprehension. Readability Issues Reconsidered. Alice Davison and Georgia M. Green (Eds.). Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale, New Jersey, 1988
- LINGUISTIC Theory in Second Language Acquisition. Suzanne Flynn and Wayne O'Neil (Eds.). Kluwer Academic Publishers, London, 1988
- MARTIN J.R.: Factual Writing: exploring and challenging social reality. Oxford University Press, 1989
- MCCLELLAND James and David E. Rumelhart and the PDP Research Group: Parallel Distributed Processing. Explorations in the Microstructure of Cognition. Vol. 2: Psychological and Biological Models. The MIT Press, Cambridge, Mass., 1986
- MURRAY Donald M.: Learning by Teaching. Selected Articles on Writing and Teaching. Boynton/Cook Publishers, Heinemann, Portsmouth, NH, 1982
- NUNAN David: Designing Tasks for the Communicative Classroom. Cambridge University Press, Cambridge, 1989
- POYNTON Cat: Language and Gender: Making the Difference. Oxford University Press, 1989
- PRAGMATICS, Discourse and Text. Some Systemically-inspired Approaches. Erich H. Steiner and Robert Veltman (Eds.). Pinter Publishers, London, 1988
- SATO Charlene J.: The Syntax of Conversation in Interlanguage Development. Gunter Narr Verlag, 1990
- SECOND Language Acquisition/Foreign Language Learning. Edited by Bill VanPatten and James F. Lee. Multilingual Matters Ltd, Clevedon, 1990
- SECOND Language Discourse: A Textbook of Current Research. Jonathan Fine (Ed.). Ablex Publishing Corporation, Norwood, N.J., 1988
- SECOND Language Proficiency Assessment: Current Issues. Pardee Lowe, Jr. and Charles W. Stansfield (Eds.). Prentice Hall Regents, Englewood Cliffs, New Jersey, 1988
- SELIGER Herbert W. and Elana Shohamy: Second Language Research Methods, Oxford University Press, 1989
- SPEECH Acts, Meaning and Intentions. Critical Approaches to the Philosophy of John R. Searle. Edited by Arming Burkhardt. Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1990
- SPOLSKY Bernard: Conditions for Second Language Learning. Oxford University Press, Oxford, 1989
- SKEHAN Peter: Individual Differences in Second-Language Learning. Edward Arnold, London, 1989
- TANNEN Deborah: Talking voices. Repetition, dialogue, and imagenary conversational discourse. Cambridge University Press, 1989
- TRANSFER in language production. Hans W. Dechert and Manfred Raupach (ed.). Ablex Publishing Corporation, Norwood, New Jersey, 1989
- VARIATION in Second Language Acquisition. Volume I: Discourse and Pragmatics. Susan Gass, Carolyn Madden, Dennis Preston and Larry Selinker (Eds.). Multilingual Matters Ltd., Clevedon, 1989
- VARIATION in Second Language Acquisition. Volume II: Psycholinguistic Issues. Susan Gass, Carolyn Madden, Dennis Preston and Larry Selinker (Eds.). Multilingual Matters Ltd., Clevedon 1989

- WILLIAMS Joseph M.: *Style. Ten Lessons in Clarity and Grace*. Scott, Foresman and Company, Clenview, Illinois, 1989
- BLANC J., J.M. Cartier et P. Lederlin: *Bien reçu. Activités de compréhension orale*. CLE International, Paris, 1987
- DICTIONNAIRE du Français langue étrangère. Niveau 1. Librairie Larousse, Paris, 1987
- DICTIONNAIRE du Français langue étrangère. Niveau 2. Librairie Larousse, Paris, 1987
- LUNDQUIST Lita: *La cohérence textuelle: syntaxe, sémantique, pragmatique*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København, 1980
- MAINGUENEAU Dominique: *Nouvelles tendances en analyse du discours*. Hachette, Paris, 1987
- Le NOUVEAU sans frontières 2. *Méthode de français. Livre de l'élève*. Philippe Dominique, Jacky Girardet, Michèle Verdelhan et Michel Verdelhan. Cle International, Paris, 1989
- POTTIER Bernard: *Théorie et analyse en linguistique*. Hachette, 1987
- SANS frontières perfectionnement. Jeanne Vassal-Brumberg. CLE International, Paris, 1988
- ZARATE Geneviève: *Enseigner une culture étrangère*. Hachette, Paris, 1986
- BONNE route! *Méthode de français*. 1. Pierre Gilbert, Philippe Greffet. Hachette, Paris, 1988
- BONNE route! *Méthode de français*. 1 a, Leçons 1 à 17. Pierre Gilbert, Philippe Greffet. Hachette, Paris, 1988
- BONNE route! *Méthode de français*. 1. Guide pédagogique. Danielle van Zundert. Hachette, Paris, 1988
- ANWARD Jan: *Språkbruk och språkutveckling i skolan*. Liber Förlag, Lund, 1983
- ERICSSON Eie: *Undervisa i språk. Språkdidaktik och språkmetodik*. Studentlitteratur, 1989, Lund
- SAMARBEID i skolen. David W. Johnson, Roger T. Johnson, Ove Kr. Haugalokken, Aage Osv. Aakervik. Højem trykkeri, Namsos, 1989
- SVENSKLÄRARFÖRENINGENS Årskrift 1989. Tilltalande tal. Redigerad av Susanne Larsson-Krieg. Svenskläraryrådens skriftserie nr 203, Svenskläraryråden, Stockholm, 1989
- STRÖMQUIST Siv: *Skrivprocessen. Teori och tillämpning*. Studentlitteratur, Lund, 1988
- ASPEKTE einer interkulturellen Didaktik. Dokumentation eines Werkstattgesprächs des Goethe-Instituts München vom 16.-17. Juni 1986. Josef Gerighausen und Peter C. Seel (Hrsg.). Goethe-Institut, München, 1987
- BOLTEN Jürgen: *Marktchance Deutsch 1*. Universität Düsseldorf, 1988 +kassetti
- BOLTEN Jürgen: *Marktchance Deutsch 3*. Universität Düsseldorf, 1988 +kassetti
- BOLTEN Jürgen: *Marktchance Deutsch. Verhandlungs- und Vortragstechnik*. Universität Düsseldorf, 1987
- BOLTEN Jürgen: *Marktchance Deutsch. Wortschatzarbeit, Wirtschaftsdeutsch*. Universität Düsseldorf, 1988
- DIDAKTIK Deutsch als Fremdsprache. Hörverstehen - Leseverstehen - Grammatik. Dietrich Eggers (Hrsg.). *Materialien Deutsch als Fremdsprache. Arbeitskreis Deutsch als Fremdsprache beim DAAD* (Hrsg.). Heft 28. 1989
- FACHBEZOGENER Fremdsprachenunterricht. Claus Gnutzmann (Hrsg.). Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988
- GERZYMISCH-ARBODAST Heidrun: *Zur Thema-Rhema-Gliederung in amerikanischen Wirtschaftstexten. Eine exemplarische Analyse*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1987
- HANDBUCH Fremdsprachenunterricht. Karl-Richard Bausch, Herbert Christ, Werner Hüllen und Hans-Jürgen Krumm (Hrsg.). Francke Verlag, Tübingen, 1989
- HOFFMANN Lothar: *Vom Fachwort zum Fachtext. Beiträge zur Angewandten Linguistik*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988
- HOLZWEISSIG Gunter: *Massenmedien in der DDR. Zweite, völlig überarbeitete Auflage*. Verlag Gebr. Holzapfel, Berlin, 1989

- HYVÄRINEN Irma: *Zu finnischen und deutschen verbalabhängigen Infinitiven. Eine valenztheoretische kontrastive Analyse. Teil 1: Theoretische Fundierung und Abgrenzung des Prädikats*. Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main, 1989
- MENTRUP Wolfgang: *Zur Pragmatik einer Lexikographie. Handlungsausschnitt - Sprachauschnitt - Wörterbuchauschnitt. Teil 1: Von Prinzipien der Sprachforschung zu Prinzipien einsprachiger Lexikographie. Handlungsausschnitt: Fachexterne Anweisungs-Handlungen 'Packungsbeilage'/'Bedienungsanleitung'*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988
- MENTRUP Wolfgang: *Zur Pragmatik einer Lexikographie. Handlungsausschnitt - Sprachauschnitt - Wörterbuchauschnitt. Teil 2: Sprachauschnitt: Bereich Medizin - Sprache/Wortschatz vs. Texte/Vocabulare - Zum Umgang mit Wörtern. Wörterbuchauschnitt: Wörterbuchmerkmale - Kleincorpus medizinisch-fachexterner Texte - Wörterbuchkandidaten*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988
- OSKAAR Els: *Fachsprachliche Dimensionen*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988
- OSKAAR Els: *Kulturemtheorie. Eine Beitrag zur Sprachverwendungsforschung vorgelegt in der Sitzung vom 17. Januar 1986*. Joachim Jungius-Gesellschaft der Wissenschaften, Hamburg, 1988
- SPRACHE zwischen Militär und Frieden: *Aufrüstung der Begriffe?* Armin Burkhardt, Franz Hebel und Rudolf Hoberg (Hrsg.). Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1989
- CONVERSATIONAL Finish Workbook. Suomea keskustellen työkirja. Aili Rytkönen-Bell. Foreign Service Institute, U.S. Department of State, 1987
- AALTONEN Anja: *Korkeakoulusanastoa suomeksi ja englanniksi*. Yliopistopaino, Helsinki, 1989
- HAAPAKOSKI Aira, Seija Koski, Mirja Väikesalmi: *Huomenta Suomi. Valtion painatuskeskus*, Helsinki, 1989
- KIELESTÄ kiinni. Seija Aalto, Auli Hakulinen, Klaus Laalo, Pentti Leino ja Anneli Lieko (toim.). Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 1989
- AZIMOV E.G.: *Ispol'zovanie komp'jutera vo obucenii russkomu jazyku kak inostrannomu*. Russkij jazyk, Moskva, 1989
- JAZYK special'nosti na zanjatijah po russkomu jazyku kak inostrannomu. Isdatelstvo Leningradskovo universiteta, Leningrad, 1989
- KOKKOTA, V.A.: *Lingvo didakticeskoe testirovanie*. Vyssaja skola, Moskva, 1989
- PRINCIPY i metody sociolingvisticskih issledovanija. Nauka, Moskva, 1989
- RAZNOVIDNOSTI i zanry naucnoj prozy. Lingvostilisticskie osobennosti. Nauka, Moskva, 1989
- TETRADI Perevodcika. Naucno Teoreticeskis Sbornik. Vyssaja skola, Moskva, 1989

*****

KORJAUS

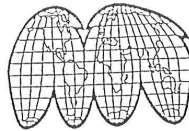
Kielikeskustutisissa 10/1990 julkaistusta Joachim Bögerin ja John Langillen artikkelista jäi painovaiheessa pois yksi rivi. Pahoittelemme. Ensimmäisessä kappaleessa (sivulla 8) olisi pitänyt lukea:

The seminars were arranged by the American Centre, the Further Education Institute of Länsi-Uusimaa, and the Language Centre, University of Helsinki. They were chaired by **Anu Virkkunen, the acting head of the Language Centre, University of Helsinki**, and the lectures and practical training by María Teresa Garretón (University of Chicago), and Catherine Baumann (University of Minnesota) both licensed testers for ACTFL (American Council on the Teaching of Foreign Languages).

Nauhoitepalvelu tiedottaa

UUSIA ÄÄNITTEITÄ

VENÄJÄ

12. Anna Ahmatovan runoelma "Requiem".
Efim Etkindin luento 7.12.1989
Osa 1 44'45"
Osa 2 9'40"

ENGLANTIBBC YOUR WORLD

- 45/90 Photography - Still Not Art? 14'10"
46/90 Old Age - A Blessing or a Curse? 13'57"
47/90 Why Do We Get Lonely? 14'04"
48/90 Global Warming: Can We Stop It? 13'50"
49/90 Nationalism: A Force to Be Reckoned with? 14'02"
50/90 Adoption without Frontiers? 13'56"
51/90 Do We Need to Take Risks? 13'57"
52/90 Biotechnology and the Third World 14'09"

BBC THE WORLD OF BOOKS

- 45/90 "On the Third Day" (by Piers Paul Read) 4'45"
"America - A User's Guide" (by Simon Hoggart) 4'20"
"Waugh's World" (by Iain Gale) 4'30"
"A War Imagined" (by Samuel Hynes) 5'57"
Britain's Small Press Group 5'05"
46/90 "The Discovery of the Bismarck" (by Robert
Ballard) 4'25"
"Lives of the Saints" (by Nino Ricci) 5'05"
"Oliver Goldsmith's History of the Natural
World" (ed. by Antony Aga) 4'10"
"Rajiv Gandhi: Son of a Dynasty" (by Nicholas
Nugent) 5'45"
"Classic English Crime" (ed. by Tim Heald) 4'53"
47/90 "The Penguin Book of Lies" (by Philip Kerr) 4'27"
"Pavlovsk - The Life of a Russian Palace"
(by Suzanne Massie) 5'25"
The Bloomsbury Dictionary of Dedications
(ed. by Adrian Room) 4'45"
"Look at It This Way" (by Justin Cartwright) 4'55"
"Fat Man in Argentina" (by Tom Vernon) 5'23"

- 48/90 "You've Had Your Time - Being the Second Part
of the Confessions of Anthony Burgess" 4'25"
Chambers Biographical Dictionary 4'45"
"The Snows of Yesteryear" (by Gregor
von Rezzori) 4'45"
"Ludwig Wittgenstein" (by Ray Monk) 4'40"
Books on Cassette 6'03"
49/90 "Matisse & Picasso - A Friendship in Art" 6'05"
(by Francoise Gilot)
Book Marketing 5'12"
The Virago Book of Fairy Tales (compiled by
Angela Carter) 3'27"
"His Little Women" (by Judith Rossner) 4'45"
"Vladimir Nabokov - the Russian Years" (by
Bryan Boyd) 5'08"
51/90 "Venice - A Traveller's Companion" (selected
by John Julius Norwich) 5'00"
"Last Chance to See ... " (by Douglas Adams) 5'15"
"World of Fairy Tales" (selected by Michael
Foreman) 4'05"
"The Goddess Within" (by Roger and Jennifer
Woolger) 4'17"
Rotten Rejections 5'55"
52/90 The Penguin Book of Comic Stories (compiled by
Patricia Craig) 4'40"
The Cambridge Encyclopedia 4'40"
The Art of the Biography 5'45"
Blau's the Grand Atlas of the 17th Century
World (edited by John Goss) 4'10"
"Wild People" (by Andro Linklater) 4'50"
BBC HELLO TOMORROW
42/90 Baby Corn 2'38"
Community Television 3'22"
Integrated Family Planning 4'20"
Towards a Better Thatch? 3'35"
Environmentally Friendly Insecticides 2'05"
The Kibwezi Donkey Cart 3'45"
Solomon Islands Honey Co-operative 3'24"
45/90 Special Edition: AIDS 28'38"
46/90 Rebuilding Popayan 3'44"
E.C.H.O. 11'25"
Getting Rid of Rubbish 5'42"
Global Warming 4'00"

47/90 Marketing the Mandalayo	3'17"
Dental Care for Better Health	4'35"
Wamata	3'05"
Biotechnology and Food Safety	3'46"
Waterproofing Walls	4'00"
Making More of Wood	2'50"
Rabbits in Indonesia	2'15"
48/90 Paper Furniture	3'54"
Sight Savers Toy Kits	4'35"
14 Day Compost	1'50"
Catching the Culex Mosquito	4'25"
Computerised Braille Books	3'25"
Bringing Business to the Community	5'55"
51/90 Insects Can Be Good for You - Part One	3'57"
Disaster Preparation	2'12"
Insects Can Be Good for You - Part Two	3'52"
Bee-Keeping in Trinidad and Tobago	3'04"
Ridge Alignment for Reduced Erosion	2'12"
52/90 This week's Hello Tomorrow looks back at 1990 recalling some of the most interesting development ideas of the year from fertility calendars for cows to growing tomatoes at eye level.	28'28"

BBC SCIENCE MAGAZINE

45/90 Africa's Great Lakes - Nature's Laboratory	7'25"
African Rains - Caribbean Storms	5'05"
Scientists Learn Public Relations	3'09"
Merlin's New Powers	3'48"
Cleaning Up the Skies	4'23"
46/90 Why the Right?	5'20"
Hubble Fights Back	2'20"
	3'07"
	2'08"
Atmospheric Engineering	
What about Other Gases?	3'55"
47/90 Beautiful and Dangerous	8'45"
Part of the Brain Is Missing	7'40"
Connecting the Unconnected	9'15"
48/90 Petals on Venus	4'50"
"Strange Attractions"	8'20"
Pygmy Chimps	3'55"
Solitary Waves Sweep across USA	7'35"

49/90 Will the Sun Hibernate?	5'40"
Detecting DNA Change	3'40"
It's a Record Breaker	6'50"
Horse versus Hamster	7'25"
50/90 Is Cannibalism a Myth?	7'30"
Restoration of Sight and Hearing	6'35"
All That Shimmers Isn't Smooth	3'28"
Sex Is Dangerous	6'10"
51/90 AIDS and the Worm	7'22"
Beyond Here There Be Black Holes	5'05"
Death of the Great Attractor	5'03"
The Quest for the Everest of Superconductivity	5'45"
52/90 Bioindicators	10'33"
Genetic Engineering	8'45"
Ant-ibiotics	6'03"

TIEDUSTELUT JA TILAUKSET: puh. 941-603 525/MAIJA TUMPPILA

*****

Ensimmäinen ilmoitus

KIELIKESKUSPÄIVÄT

Jyväskylässä
19. ja 20.4.1991

Lisätietoja Kielikeskusuutissa.

*****

KUTSU

kaksikielistä (suomi-saksa-suomi) leksikografiaa käsittelevään seminaariin
8.-9.2.1991

Aihepiirit: leksikologian ja leksikografian suhde, kaksikielisen leksikografian ongelmat (erityisesti suomi-saksa, saksa-suomi), saksan kielen sanakirjatilanne Suomessa, suomen kieli kaksikielisissä sanakirjoissa, kaksikielisen leksikografian erityisaspekteja (mm. hakusanavalinta, sanakirja-artikkelien komponentit ja rakenne, fraseologismit), leksikaalinen semantiikka ja leksikografia, sanakirja muuttuvassa ajassa, uudet saksan kielen sanakirjahankkeet Suomessa ym.

Tarkoitus on koota yhteen foorumi, jossa leksikologit ja leksikografit, sanakirjojen laatijat ja käyttäjät sekä kustantajat voisivat yhdessä keskustella aihepiireihin kuuluvista asioista.

Esitelmäitsijöiksi ovat lupautuneet mm. Ingrid Schellbach-Kopra, Kurt Nyholm, Jarmo Korhonen, Henrik Nikula, Risto Haarala, Aino Kärnä, Paul Kostera ja Rolf Klemmt. Lisäksi on pyydetty puheenvuorot kustantajilta.

Kohderyhmät: Saksan kielen jatko-opiskelijat, muut opiskelijat ja opettajat, kääntäjät, sanakirjojen muut käyttäjät, niiden jaatijat ja kustantajat.

Lisätietoja antavat prof. Ahti Jäntti, puh. (941)601415, ja toimitussiht. Maija Helén, puh. (941)601420.

TERVETULO!

(Ahti Jäntti)

LIITTEET:

Ohjelma
Majoitustietoja s. 42
Ilmoittautumislomake s. 42

SEMINAARI 2-KIELINEN LEKSIKOGRAFIA SUOMI-SAKSA, SAKSA-SUOMI,
Jyväskylän yliopisto 8.-9.2.1991

8.2.91

- 13.00-13.30: Ahti Jäntti: Seminaarin avaus
13.30-14.00: Kurt Nyholm: Leksikografian ja leksikologian suhteesta
14.00-14.15: Keskustelua
14.15-14.45: Henrik Nikula: Sanamerkitys ja leksikografia
14.45-15.00: Keskustelua
15.00-15.30: TAUKO
15.30-16.00: Jarmo Korhonen: Fraseologia 2-kielisissä sanakirjoissa
16.00-16.15: Keskustelua
16.15-16.45: Risto Haarala: Suomen kieli 2-kielisissä sanakirjoissa
16.45- : Keskustelua

SANAKIRJANÄYTTELY

ILLANVIETTO

9.2.91

- 9.00-9.30: Ingrid Schellbach-Kopra: Sanakirja muuttuvassa ajassa
9.30-9.45: Keskustelua
9.45-10.15: Paul Kostera: Sanakirja kääntäjän apuvälineenä
10.15-10.30: Keskustelua
10.30-11.00: TAUKO
11.00-11.30: Rolf Klemmt/Ilkka Rekiaro: Kaksisuuntaisen sanakirjan suunnittelun ongelmista
11.30-11.45: Keskustelua
11.45-13.00: LOUNASTAUKO
13.00-13.30: Aino Kärnä: 2-kielisen sanakirjan laatimisen ongelmista
13.30-13.45: Keskustelua
13.45-15.30: Kustantajien puheenvuorot
15.30 : Seminaarin päätös

Muutokset mahdollisia

Minorities in Multicultural Societies

Institute of Migration, Turku, Finland
March 12-13, 1991

Call for Papers

The Nordic Association for Canadian Studies is pleased to announce a conference on the linguistic, cultural and other problems of minorities in developed, multicultural societies with an emphasis on a comparison of the French/English situation in Canada, and particularly in Quebec, and the Swedish/Finnish situation in Finland and Sweden.

The conference will begin on Tuesday, March 12, at the Institute of Migration in Turku and continue the next day in Stockholm, Sweden, where the participants will move during the night by boat.

Proposals are invited for papers of either 20 or 30 minutes duration. Papers may be given either in English or French, but due to the linguistic situation in the Nordic countries a paper in French should be accompanied by an English language translation made available at the conference.

Proposals or alternatively abstracts of 150-250 words should be sent to the organizers by the end of December, 1990. Abstracts of all papers should be sent to the organizers at least two weeks prior to the conference.

Proposals/abstracts should be sent to

Dr Tuomo Laitinen
Orisaarentie 5 E
00840 Helsinki, Finland
Tel. 358-0-6983583

Inquiries can also be addressed to the Secretary of the Conference Committee in Turku, Mr Timo *Virtanen*, Research Secretary, Institute of Migration, Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland (tel. 358-21-313915, fax 358-21-333460).

Further information also from Mr Bengt *Strejffert*, University of Lund, Box 117, 22101 Lund, Sweden (tel. 46-46-107000), and Mr Harald *Runblom*, University of Uppsala/Center for Multiethnic Research, S:t Johannesgatan 21, 75235 Uppsala, Sweden (tel. 46-18-182500).

NACS/ANEC will be at least partially able to defray some of the costs of the scholars giving papers, but as a rule participants are urged to apply for funding in their home countries.

Registration form on p. 45.

1991 LANGUAGE TESTING RESEARCH COLLOQUIUM March 21-23, 1991

The Thirteenth Annual Language Testing Research Colloquium will be held at the Henry Chauncey Conference Center, Educational Testing Service, Princeton, New Jersey, March 21-23, 1991.

It will be organized around the broad theme "Language Assessment in Education", reflecting the need to emphasize the important relationships between testing, learning, and instruction. This will include, but not be limited to, studies of criterion-referenced testing, the relevance of particular testing techniques to particular teaching methods, the effects of testing on learning and pedagogical practice, improvements in assessment of language achievement, and implications of assessment on better understanding of the nature of language learning.

Further information may be requested from the conference organizers:

Elana Shohamy -	School of Education Tel Aviv University 69978 Ramat Aviv, Israel LO2@Taunos.Bitnet
Grant Henning -	LTRC 1991 10-P, Educational Testing Service Princeton New Jersey 08541, U.S.A. GHH6511@Rosedale.Bitnet

1991 TESOL Convention

at the
New York Hilton
and
Sheraton Centre
New York City
New York, USA
March 24-28, 1991

- Plenaries
- Papers
- Workshops
- Colloquia
- Educational Visits
- Job Placement

AS AN INTERNATIONAL FAMILY

- Publishers' Sessions • Publishers' Exhibits • Business Meetings
- Breakfast Seminars • Escorted Dinners
- Special Events

Teachers of English
to Speakers of Other Languages, Inc.

an international professional association for teachers of English as a second or foreign language, and bilingual education, as well as for researchers of language acquisition, language theory, and language teaching pedagogy.

Program Chair: Suzanne Griffin, Office of the State Superintendent of Public Instruction, Olympia, Washington, USA

Associate Program Chair: Mary Ann Christison, Snow College, Ephraim Utah, USA

Members of TESOL will receive convention information. Others may contact:

TESOL Convention Department
1600 Cameron Street, Suite 300 Alexandria, Virginia 22314-2705 USA
Telephone 703-836-0774 Fax 703-836-7864

PREREGISTRATION RATES

Members	\$ 95 US
Non-Members	\$135 US
Student Members	\$ 65 US
Non-US Based Members	\$ 75 US
Non-US Based Non-Members	\$105 US

ON-SITE REGISTRATION RATES

Members	\$115 US
Non-Members	\$155 US
Student Members	\$ 85 US
Daily	\$ 65 US

Registration form on p. 44.

HOTEL ACCOMMODATIONS

The 1991 Convention will be held in the New York Hilton at Rockefeller Center. This beautiful, recently redecorated hotel is situated in the midst of the excitement that awaits you in New York City. The New York Sheraton Centre Hotel will house TESOL's Employment Clearinghouse, the breakfasts, and many concurrent sessions. It is located across from the Hilton. TESOL has secured discounted convention rates at both hotels.

You must use the housing form on page 21 in making your reservation to obtain the TESOL convention rates.

Housing form on p. 43.

SUNDAY MARCH 24	TIME	MONDAY, MARCH 25	TUESDAY MARCH 26	WEDNESDAY, MARCH 27	THURSDAY, MARCH 28
	7:15-8:00	IS Discussion Groups	IS Discussion Groups	IS Discussion Groups	IS Discussion Groups
	7:15-8:30	Educational Visits* TESOL Day at the United Nations* Celebrants' Breakfasts*	Educational Visits* Celebrants' Breakfasts*	Educational Visits* Celebrants' Breakfasts* Fun Run 7:00 am*	Celebrants' Breakfasts* IS Breakfast & Planning Meeting (CLOSED)
Symposia* Workshops* 8:00-5:00	8:00-5:00	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions
Newcomers' Orientation 8:30-10:00	8:00-10:45		(Interest) Section Council		IS and Standing Committee Academic Sessions Video & Applied Linguistics Sociopolitical Concerns Professional Standards NCTE/TESOL Liaison
	9:00-9:45	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions
Executive Board Meeting 9:00-5:00	9:00-9:45	Executive Board Meetings (9:00-TBA)	Executive Board Meetings (9:00-TBA)	Executive Board Meetings (9:00-TBA)	Executive Board Meetings (9:00-TBA)
Standing Committee Work Sessions 9:00-4:00	10:00-10:45	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions
	10:00-11:00	Featured Speakers Christopher Candlin Garrett Murphy	Featured Speakers Isaura Santiago Santiago James Aletis	Featured Speakers John Dennis	Featured Speaker Don Graves
Affiliate Leaders' Workshop 10:00-5:00	10:00-10:45		Featured Panel Dick Allwright (Moderator)	Publishing in TQ/TJ (10:15-11:45) Featured Speakers Denis Girard and John Trim	Featured Panel Joan Morley Betty Robinett (Co-Moderator)
TQ Advisory Board 10:30-3:30	10:00-10:45				
	11:00-11:45	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions
	11:15-12:30	Awards Reception	Meet the Editors		Elem/Sec Swap Shop (11:00-1:00)
					TESOL's Anniversary Luncheon (11:45-1:30) Featured Speaker Robert Kaplan, TESOL President (12:30-1:30)
	12:00-12:45	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions
	12:00-5:00	Video Theater	Video Theater	Video Theater	Video Theater (12:00-1:45)
				Poster Sessions (12:00-2:00)	
	12:30-3:15	IS Academic Sessions Deaf Students Video Research Materials Writers Intensive Programs	IS Academic Sessions EFL Adult Ed Bilingual Ed Program Admin Applied Linguistics CALL & Research	IS Academic Sessions CALL Higher Ed Teacher Ed Refugee Concerns Elem Ed. & Sec Ed.	Concurrent Sessions (12:30-1:45)
	1:00-2:00	Featured Speakers Sandra Silberstein John Higgins	Featured Speakers Michael Lequike Betty Reardon	Featured Speakers N.S. Prabhu Roger Bowers Wayne Haverson	
	2:15-3:00	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions
			High Tea with the Executive Board* (2:00-3:15)	International Reception**	Closing Plenary Mary Ashworth (2:00-3:45)
Interest Section Leaders' Reception and Convention Planning Meeting 2:30-5:00	2:30-5:00	TESOL Matters Working Session (CLOSED)	Journal Editor's Working Session(3:15-4:45) (CLOSED)	International Network	
	3:30-5:00	Alatis Plenary Deborah Tannen	Colloquia/Workshops Concurrent Sessions	Plenary: TBA	
Newcomers' Orientation 3:30-5:00			Affiliate Council (3:30-6:15)		IS and Standing Committee Planning Sessions (4:00-4:45)
	5:15-6:00	Concurrent Sessions	Concurrent Sessions	Legislative Assembly (5:15-7:00)	TESOL '92 Planning Session (5:00-5:45)
		Interest Section Meetings (5:15-7:00) (OPEN)	Standing Committee Meetings (OPEN)		
	6:15-7:00	Interest Section Meetings (Continued)	IS Discussion Groups		
Opening Ceremonies President's Plenary 7:00-9:00			Video Theater (6:15-9:00)	Silver Anniversary Ball* (7:30-12:00)	
	7:15-8:00	IS Discussion Groups	IS Discussion Groups		
	8:15-9:00	IS Discussion Groups	IS Discussion Groups		
TESOL's Birthday Bash 9:00-11:00					

All events marked with an asterisk (*) are ticketed events.

See the registration form for details.

Those marked ** are by invitation.

CONVENTION REGISTRATION				EXHIBITS		EMPLOYMENT CLEARINGHOUSE	
Saturday	5 PM to 9 PM	Tuesday	7 AM to 7 PM	Monday	9 AM to 5 PM	Wednesday	9 AM to 5 PM
Sunday	7 AM to 9 PM	Wednesday	7 AM to 5 PM	Tuesday	9 AM to 5 PM	Thursday	8 AM to 12 PM
Monday	7 AM to 9 PM	Thursday	7:30 AM to 11 AM	Thursday	9 AM to 3 PM	Tuesday	9 AM to 5 PM

UNIVERSITÉ DE GENÈVE

SYMPOSIUM

EUROPEAN UNIVERSITIES,
LINGUISTICS
AND LANGUAGE TEACHING

NEW DEVELOPMENTS
BETWEEN 1880 AND 1914

SEPTEMBER 26-28, 1991
UNIVERSITÉ DE GENÈVE

As part of the celebration to mark the centenary of the "Séminaire de Français Moderne" (today called Ecole de Langue et de Civilisation Françaises)

In collaboration with:

CILA (Commission Interuniversitaire de Linguistique Appliquée)
SIHFLES (Société Internationale pour l'Histoire du Français Langue Etrangère ou Seconde)
SHESL (Société d'Histoire et d'Épistémologie des Sciences du Langage)

Ecole de Langue et de Civilisation Françaises
Faculté des Lettres
UNIVERSITÉ DE GENÈVE
Place de l'Université
1211 Genève 4 - SUISSE
Tél : (22) 705 74 36 - Télécopie : 22/297795
Courrier électronique (earn/bitnet) :
"coste@cegeuge51"

The principal objective is to highlight the constants and diversity of the European scene during the period under examination (end of XIXth beginning of XXth) and regarding the questions raised from the general theme of the symposium (language teaching renewal, academic developments, international exchanges). With such aims in mind, the gathering of diverse European specialists in Geneva is not due to circumstances alone. Switzerland is a land of traditions, movement and pluralistic influences, with regard to languages and their study as well as educational conceptions or academic organisations. Geneva is hence well-adapted to house the event, and offers as such a wide range of study opportunities.

The general theme and orientations raised in the symposium first announcement are re-stated and developed under three distinct headings, which should constitute in the final programme as many parallel sections for the presentation of the papers.

1. UNIVERSITIES, ACADEMICS,
SCIENTIFIC PROJECT AND SOCIAL NEEDS
FOR LANGUAGES BETWEEN 1880 AND 1914

2. METHODOLOGICAL DEBATES:
THE TEACHING OF LANGUAGES
BETWEEN 1880 AND 1914

3. EUROPEAN MOVEMENTS
AND INTERNATIONAL SPREADING OF IDEAS
FOR LINGUISTICS AND LANGUAGE TEACHING
FROM 1880 TO 1914

AGENDA

Thursday 26 September

Morning :
9.30 Reception/opening session
10.00 First conference
11.00 Second conference
Afternoon :
14.00 - 17.00 Thematic workshops

Friday 27 September

Morning :
9.00 Third conference
10.00 - 12.30 Thematic workshops
Afternoon :
14.00 - 17.00 Thematic workshops

Saturday 28 September

Morning :
9.00 - 11.00 Thematic workshops
11.30 - 12.30 Closing meeting

The conference will be held in French, English, German and Italian.

CALENDAR

15 November 1990 Second information circular and call for papers to be submitted
30 January 1991 closing date for the submission of papers (abstracts)
15 February 1991 confirmation of proposals and third circular
1st May 1991 final programme
15 July 1991 closing date for registration of all participants

ARTIKKELIT

	lehti/sivu
The ACTFL Proficiency Interview - A viable tool for testing oral proficiency Joachim Böger - John Langille	10 / 9
Bericht über das V. Fachsprachenseminar für Deutschlehrer in Finnland Gottfried Effe	4 / 14
Kurzbericht zum Seminar Fachkommunikation in Naturwissenschaft und Wirtschaft vom 16. - 17. Februar 1990 in Konnevesi Bodo Fehlig	7 / 10
Oral Skills Testing: Practices and Principles Ari Huhta - Pearl Lönnfors	2 / 2
Oral Assessment Criteria Used at the Finnish Language Centres Ari Huhta	5 / 3
HyperReader - Vuorovaikutteinen lukukurssi Sven Hult - Marja Kalaja - Ora Lassila - Tuuli Lehtisalo	3 / 1
Julistusta vai vuorovaikutusta? Leena Huttunen	7 / 7
Ajankohtainen ja kiinnostava lukukurssi Marja Kalaja - Tuuli Lehtisalo	6 / 3
Team Teaching Experiment: History in English Liisa Kurki-Suonio	1 / 14
Kansainvälistymisen ja vieraskielisen opetuksen haasteet ja uudet mahdollisuudet korkeakoulujen kielinopetuksessa Liisa Kurki-Suonio	4 / 1
Maprjalin kansainvälinen konferenssi Tashkentissa 22.10.-28.10.1989 Gabriella Lallukka ja Timo Priiki	1 / 13
The Language Centre for Finnish Universities: Extract from the Plans for 1990	2 / 13
Kieli - kulttuuri - kasvatustieteiden päiviltä Sirkka Laihiala-Kankainen	2 / 18
Tutustumiskohteenä Moskovan vieraiden kielten instituutti Sirkka Laihiala-Kankainen	5 / 17
Mikä ihmisen KITU? Maisa Martin	2 / 11
The Seventh Oral Skills Workshop Deborah Mason	1 / 8
Handlungsorientierung - ein neues Paradigma im kommunikativen Fachsprachenunterricht für Studenten der Wirtschaftswissenschaften? Jürgen Matthies	8 / 10
Language Centre Teaching at a Crossroads Tony Melville	3 / 10
Feedback: Immediate Research Barbara Mirafitabi	7 / 2
Helsingin yliopiston kielikeskuksen juhlaseminaari Pirkko Muikku-Werner	8 / 2
Tulevaisuuden haasteet korkeakoulujen kielten opetuksessa Jaakko Numminen	8 / 6
Authentic texts and the selection of language material in foreign / second language teaching, with special reference to vocabulary Ilkka Norri	6 / 10
Report on the Tallinn OES Workshop Carol Norris	10 / 3

Otteita Korkeakoulujen kielikeskuksen toimitasuunnitelmasta	1 / 3
Jyväskylän yliopiston kielikeskus sai uuden johtajan Minna-Riitta Pöyhönen	4 / 6
Mit Oral Skillers in Tallinn Ewald Reuter	10 / 6
Yliopisto-opiskelijoiden viestintäkulttuuri - näkökulma puheviestinnän yleisopinto-opetukseen Sisko Riihiahio	1 / 11
Kansainvälistyminen ja soveltava kielitiede Hartmut Schröder	4 / 8
O prepodavanii ruskogoazyka kak inostrannogo v Sovetskom Cojuze L. F. Seifulina	6 / 5
Oppimateriaalin jakelusta levykkeillä Timo Sikanen	2 / 9
Kurzbericht zum Seminar "Fachsprache Wirtschaft" Dorothea Simojoki	5 / 19
Puheviestinnän yleisopinto-opetus 90-luvulla: mitä, miksi ja miten? Maritta Stoor	5 / 14
Kielikeskusko muuttumassa? Riitta Taipale-Miesmaa	4 / 4
Vierailulla Tallinnassa Helena Valtanen - Timo Sikanen	5 / 15
The Organization of Language Teaching in Estonia Kullo Vende	9 / 5
Kehittyvä kielikeskus Anu Virkkunen	9 / 2
Sendungen des Rundfunks der DDR für den Deutschunterricht in Finnland Sabine Ylönen	3 / 11
Abschied vom Rundfunk der DDR Sabine Ylönen	6 / 7

MIELIPIDE - OPINION

Suomen kielen opettajatko lapsipuolia kielikeskuksissa? Minna-Riitta Pöyhönen	1 / 17
Tulevaisuuden haasteet ja kielikeskuksen resurssit	10 / 15

KIRJAKATSAUS - BOOKS BRIEFLY

CALL. Resource Books for Teachers	2 / 24
Cognitive Linguistics - uusi aikakauslehti	8 / 21
Current Trends in European Second Language Acquisition Research	4 / 20
Die Entdeckung des Alltags	1 / 21
Fachkommunikation in deutscher Sprache	3 / 18
Grammar Dictation	8 / 17
Kommunikation in institutionellen Lehr-Lern-Prozessen	7 / 16
Language and Gender: Making the Difference	6 / 17
Lexikon Deutscher Partikeln	1 / 20
Lübecker Häfen	5 / 24
Normativa Basica del uso del Espanol	1 / 18
Resource Books for Teachers. Translation	2 / 23
Sachwörterbuch für die Deutsche Sprache	5 / 23
Soziologie Zwischen Wissenschaft und Alltagsleben	7 / 12
Sprachen in den Wissenschaften	8 / 19
Symbolic Values of Foreign Language Use	2 / 20
Tietokoneavusteisen opetuksen kehittäminen	3 / 17
Writing in the Business Professions	3 / 13

ENGLISH SUMMARY

In the Editorial, Pirkko Muikku-Werner reminds the readers of all those good promises made each year and then so easily forgotten, and wishes each and every one All the Best for 1991!

Sisko Riihiahio from Jyväskylä University Language Centre reports on Speech 90 Seminar arranged in Tampere, 16.-17.11.1990, by Prologos, the association of speech communicators, and the Department of Speech Communication of Tampere University. The talks given at the seminar dealt with historical perspectives of speech communication (P. Hohti, B. Dervin), the role of speech in politics and administration (K. Suonio), and in collective bargaining (M. Pekkanen), the development of communicative skills in the field of engineering (T. Lepistö), and a contest in speech-making for secondary schools students (R. Seppälä). The future challenges to communication education were discussed by Prof. A. Sallinen-Kuparinen, and communication in working life and in international relations by Prof. J. Lehtonen. Different areas of interest in the teaching and research of speech communication were introduced in the sections.

Katrin Sandholm from Turku University Language Centre discusses the teaching of German to Finnish students of law. She describes the present situation, and reflects on what will be required from future lawyers in the integrating Europe. She argues that the language used in the context of law differs significantly from standard language - and the various subsections of law use vocabulary that varies from branch to branch. In addition, the texts and communicative situations in the field of law often differ in the same respect, and it is frequently claimed that language used in the court seems incomprehensible to the members of the jury. In view of these arguments, Sandholm goes on to discuss possible ways of teaching German to students of law. The first step is to recognise the variation in the students' knowledge about the language and their future profession. Teachers should also consider carefully what aims are to be set for the course, and how to emphasise different language skills in teaching. She argues that Finnish students of law need not necessarily read any professional texts in a foreign language before graduating, although it is likely they will need to do so later on. According to Sandholm, the timing of foreign language courses with respect to subject studies has been problematic. It would seem that the most profitable period for language courses would be near the end of the studies. Another problem is that course material specifically designed for students of law is lacking. Unlike in other subjects, the responsibility for compiling suitable material for foreign language teaching has been left to the teacher, which is not an ideal situation. As to teaching methods, the teacher should bear in mind what kind of foreign language proficiency will be required from a fully competent lawyer. With regard to this, Sandholm stresses the importance of oral competence which has traditionally been a major problem area for the Finns, and suggests that the Language Centres should teach those skills which have received little attention in the earlier stages of education. Her final argument is that in the currently integrating Europe a Finnish lawyer will not be able to survive without some knowledge of German.

Gerhard Kohl from Jyväskylä University Continuing Education Centre writes about body language in the context of teaching communicative skills in companies and in continuing education. He reports that teaching of Rhetorics and Kinesics is currently a part of further training courses for managers in Germany, and, based on theories of Rolf Ruhleder, gives a few examples of how different paralinguistic features could be classified, what kind of body language people use, and how facial expressions and gestures could be interpreted. He points out that most of the described bodily expressions have to do with negative experiences (fear, uncertainty, arrogance etc.) which must not usually be expressed in order not to lose face. He goes on to discuss different aspects of body language seen as culture specific phenomena, and stresses

the difference between ethological (gesticulation and its involuntariness) and kinesic (as above & group and culture specific conventions) approaches. The differences between cultures are often very notable, and the repertoire of bodily expressions varies markedly from one culture to another. Finally, Kohl considers the role of body language in teaching communicative skills. He observes that paralinguistic messages are often what the addressee remembers, and thus sometimes even more important than the actual verbal communication in face-to-face situations. But he also points out that neither of these systems of communication is enough on its own, and both should therefore be taught to employees in companies as well as to students of engineering and economics.

ILMOITTAUTUMISLOMAKE

Ilmoittaudun KIELIKESKUSTEN TUTKIMUSSEMINAARIIN

Jyväskylässä 15. ja 16.3.1991

Nimi _____

Laitos _____

Osoite _____
_____

Puhelin _____

Pidän esitelmän

Osallistun, mutta en pidä esitystä

Esitykseni aihe on _____

Tarvitsen kuljetuksen

Jyväskylästä Selänpohjaan

Ilmoittauduthan ja maksathan osallistumismaksun 15. helmikuuta mennessä.

Yhteystiedot:

Pirkko Muikku-Werner, Korkeakoulujen kielikeskus, Jyväskylän yliopisto, PL 35, 40101 Jyväskylä

Pankkiyhteys: Jyväskylän yliopisto, Postipankki TA 17 10-1 (KKKK/tutkimus-seminaari)

MAJOITUSTIETOJA:

Jokainen huolehtii majoituksestaan itse. Esimerkkejä hotelleista:

	1 h/huone	2 h/huone
Alba, p. 636311 Ahlmanink. 4 40100 Jyväskylä	220,-	320,-
Alexandra, p. 651211 Hannikaisenk. 35 40100 Jyväskylä	290,-	380,-
Areena, p. 611700 Asemak. 2 40100 Jyväskylä	285,-	370,-
Yöpuu, p. 620811 Yliopistonk. 23 40100 Jyväskylä	300,-	350,-

ILMOITTAUDUN KAKSIKIELISEN LEKSIKOGRAFIAN SEMINAARIIN 8.-9.2.1991

Jyväskylän yliopisto

NIMI .....

TYÖNANTAJA/OPPILAITOS .....

OSOITE, koti .....

työ .....

Puhelin: koti ..... työ .....

Pyydetään palauttamaan 31.1.1991 mennessä ositteella

Saksan kielen laitos
Jyväskylän yliopisto
PL 35
40351 Jyväskylä

OSOITE:
Seminaarinkatu 15
40100 JYVASKYLÄ

TOIMISTO (941) 601 420
PUH.VAIHDE (941) 601 211

Housing Reservation Form

DEADLINE DATE: 1 MARCH, 1991

Form # _____
(Housing Bureau Only)

TESOL '91
INTERNATIONAL 25TH ANNIVERSARY CELEBRATION
MARCH 24-28, 1991
NEW YORK CITY, NEW YORK

HOTEL	SINGLE	DOUBLE
New York Hilton	\$120/\$130/\$140	\$145/\$155/\$165
New York Sheraton	\$125/\$135	\$145/\$155
Omni Park	\$99	\$119

Concierge accommodations and suite rates available upon request.
Additional individuals staying in rooms will be \$25 per person, per night.

Please complete and return this reservation form. Reservations must be accompanied by a credit card guarantee check to cover first night's deposit. All checks should be made out to "Housing Bureau." Changes should be handled directly with the hotel after confirmation has been received. Confirmation of your hotel will be sent to your attention by the hotel to which you have been assigned. NO reservations will be taken over the phone. ROOM CHARGES ARE SUBJECT TO NY STATE TAX OF 13.25%, NYC HOTEL TAX OF 6%, PLUS \$2.00 PER ROOM PER NIGHT.

Mail all confirmations to:

NAME: _____
COMPANY: _____
ADDRESS: _____
CITY, STATE, ZIP: _____
COUNTRY: _____
Credit Card: AmEx Visa Mastercard
Credit Card #: _____ Exp. Date: _____
Phone Number: _____

FAXED RESERVATIONS with credit card guarantee will be accepted until March 1, 1991. Confirmation will be by mail not fax. Reserve early to receive your confirmation.

CHANGES & CANCELLATIONS: Make changes only after you receive your written confirmation. Prior March 1, make changes with Housing Bureau. After March 1, make changes directly with hotel. All changes and cancellations must be in writing. Give name and arrival date when making changes.

NO TELEPHONE RESERVATIONS.

PRINT CLEARLY!

HOTEL PREFERENCE   PREFERRED RATE

- _____
- _____
- _____

ROOM CODE: S = 1 person/1 bed, DD = 2 people/2 beds
D = 2 people/1 bed, T = 3 people/3 beds*
O = 4 people/2 beds
*Rooms limited to 2 beds & 1 cot.

Name of Occupant(s)	Room Code	Arrival Date	Departure Date	Estimated Time of Arrival

DO NOT send this form to the TESOL office. It will delay your reservation and confirmation.

Entire Completed Form must be received by 1 March 1991.

Send to: TESOL Housing Bureau
Two Columbus Circle, 6th Floor
New York, New York 10019
Fax: 212-245-5943

The 24th Annual TESOL Convention
New York Hilton
New York, New York USA
• March 24-28, 1991 •

CONVENTION REGISTRATION FORM

Preregistration Deadline: Received in TESOL Central Office by January 31, 1991

Name _____
Last First

Mailing Address _____

City Province/State Country Postal Code

Phone: ( ) _____ Fax: ( ) _____

BADGE INFORMATION

Institution _____

City Province/State Country

REGISTRATION/PAYMENT INSTRUCTIONS

All payments must be in US dollars. To simplify processing, we recommend paying by credit card. If paying by credit card (TESOL accepts only VISA or MasterCard), please provide all information requested below. Please check one:

Check or money order enclosed

VISA MasterCard

Credit Card Number _____

Expiration Date _____ Home Phone No. ( ) _____

Name of Credit Card Holder _____

Signature of Credit Card Holder _____

If paying by check, bank drafts, or US Postal money order, please make all checks payable to TESOL '91. Do not send cash or checks drawn on foreign banks. We ask that you enclose a separate check each for the Breakfast Seminar, High Tea and Educational Visit Tickets. (i.e., a check for \$18.00 for the breakfast seminar, another for \$15.00 for High Tea, and another check for \$20.00 for the educational visit.) Registrations will be confirmed as they are received. If we are unable to honor your request(s), your check(s) will be returned in the mail. Tickets for confirmed reservations will be enclosed in your registration packet, to be picked up at registration in New York.

REFUND POLICY: Tickets for meals and all special events are non-refundable after February 1, 1991, unless TESOL cancels the event. Requests for registration refunds must be received in writing at TESOL Inc. by April 30, 1991. A \$15.00 processing fee will be deducted from the amount of the refund. No refunds will be issued at the convention.

Registration forms must be received no later than January 31, 1991. Please allow at least five business days when mailing the registration form by domestic mail, and at least two weeks by international mail.

PLEASE SEND THIS COMPLETED FORM TOGETHER WITH PAYMENT IN THE ENCLOSED PREADDRESSSED ENVELOPE TO:

TESOL '91/Convention Registration
1600 Cameron Street, Suite 300
Alexandria, Virginia 22314 USA

TESOL will not process registrations received after January 31, 1991. Registration forms received after January 31, 1991 will be processed at the higher, on-site rate in New York.

PREREGISTRATION FEES

Members	\$ 95 US	\$ _____
Non-Members	\$135 US	\$ _____
Student Members	\$ 65 US	\$ _____
Non-US Based Members	\$ 75 US	\$ _____
Non-US Based Non-Members	\$105 US	\$ _____

PRECONFERENCE SYMPOSIA/WORKSHOPS

Full-day with registration	\$ 35 US	\$ _____
Half-day with registration	\$ 20 US	\$ _____
Member full-day symposia only	\$110 US	\$ _____
Member half-day symposia only	\$ 60 US	\$ _____
Non-member full-day symposia only	\$150 US	\$ _____
Non-member half-day symposia only	\$100 US	\$ _____

Indicate by letter the symposium you wish to attend on Sunday, March 24. (The symposia list begins on page 4.)

Half-day Symposia. (Held in the afternoon, unless otherwise specified.)

A* (a.m.) B E J K L N

Full-day Symposia

C D F G H I M

*If you sign up for A and one other half-day symposium, you may register at the full-day rate.

SILVER ANNIVERSARY BALL

All TESOL Event: A romantic evening with fine dining, dancing and entertainment at the Landmark Seventh Regiment Armory.

_____ tickets at \$40.00 each = \$ _____

ANNIVERSARY LUNCHEON

\$25.00 US \$ _____
Join President Robert Kaplan, honored Charter Members and Past Presidents at a luncheon to reflect on the Association's first 25 years.

BREAKFAST SEMINARS

\$18.00 US \$ _____
Indicate the number of the table you would like to join for a Breakfast Seminar. (The numbers begin on page 11).

1st choice _____ 2nd choice _____ 3rd choice _____

If all of these choices are sold out, would you like to be assigned to any available table? Yes No

EDUCATIONAL VISITS

\$20.00 US \$ _____
Indicate by tour number your first and alternate choices of educational visits. (Tour numbers begin on page 13.)

1st choice _____ 2nd choice _____ 3rd choice _____

HIGH TEA WITH THE EXECUTIVE BOARD \$15.00 US \$ _____
Indicate the number of the table you would like to join with a board member for tea. (Event is listed on page 18.)

1st choice _____ 2nd choice _____ 3rd choice _____

If all of these choices are sold out, would you like to be assigned to any available table? Yes No

TESOL FUN RUN/WALK

\$15.00 US \$ _____
TESOL's 4th Annual early bird exercise session. 5 kilometers through beautiful Central park. Entry and T-shirt.

T-shirt size M L XL

TESOL GENERAL AWARDS FUND

Your donation of \$1.00 or more for the TESOL General Awards Fund is appreciated.

Subtotal \$ _____

MEMBERSHIP FEES

Save on registration and other fees by becoming a member. Send completed form (page 23) and payment along with registration.)

\$ _____

TOTAL \$ _____

Please check here if you are disabled and may require special accommodations to maximize your participation. You will be contacted directly by a member of our local committee to discuss what arrangements can be made to meet these needs.

MINORITIES IN MULTICULTURAL SOCIETIES

The last day for registration is January 15, 1991. Return the registration form to: Timo Virtanen, Institute of Migration, Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland, TEL: +21/313 915 FAX +21/333 460

Participant

Name _____

Title _____ Institution _____

Address _____

Telephone _____ Telefax _____

Accompanying person(s), name(s) _____

(he/she/they must send his/her/their own registration form)

Registration

A. Participation fee (incl. lunches and coffees at Turku and Stockholm, bus to the harbour receptions) _____ = 200 FIM

B. Please mark your preferences and count the total price.

The price includes the trip(s), dinner(s) and breakfast(s).

B.1. Turku (12.3.91.20.00 o'clock) -> (13.3..7.00) Stockholm (13.3..20.00) -> (14.3. 8.00) Turku

Alternatives: 1. A cabin (single) _____ [ ] = 1110 FIM The

2. A cabin (two persons) _____ [ ] = 710 FIM

3. B cabin (single) _____ [ ] = 940 FIM

4. B cabin (two persons) _____ [ ] = 630 FIM

5. C cabin (single) _____ [ ] = 690 FIM

6. C cabin (two persons) _____ [ ] = 490 FIM

B.2. Stockholm (11.3.91.20.00 o'clock) -> (12.3.. 8.00) Turku (12.3.20.00) -> (13.3. 7.00) Stockholm

Alternatives: 1. A cabin (single) _____ [ ] = 1150 FIM

2. A cabin (two persons) _____ [ ] = 710 FIM

3. B cabin (single) _____ [ ] = 900 FIM

4. B cabin (two persons) _____ [ ] = 600 FIM

5. C cabin (single) _____ [ ] = 640 FIM

6. C cabin (two persons) _____ [ ] = 490 FIM

B.3. Turku (12.3.91.20.00 o'clock) -> (13.3., 7.00) Stockholm

Alternatives: 1. A cabin (single) _____ [ ] = 650 FIM

2. A cabin (two persons) _____ [ ] = 420 FIM

3. B cabin (single) _____ [ ] = 570 FIM

4. B cabin (two persons) _____ [ ] = 380 FIM

5. C cabin (single) _____ [ ] = 460 FIM

6. C cabin (two persons) _____ [ ] = 340 FIM

B.4. Stockholm (11.3.91.20.00 o'clock) -> (12.3., 8.00) Turku

Alternatives: 1. A cabin (single) _____ [ ] = 671 FIM

2. A cabin (two persons) _____ [ ] = 441 FIM

3. B cabin (single) _____ [ ] = 592 FIM

4. B cabin (two persons) _____ [ ] = 405 FIM

5. C cabin (single) _____ [ ] = 485 FIM

6. C cabin (two persons) _____ [ ] = 356 FIM

C. I am paying with a non-Finnish cheque: add 20 FIM= _____ FIM

D. TOTAL SUM _____ = _____ FIM

I am paying [ ] with a cheque (encl.), [ ] via post giro, [ ] via bank giro.

I want to share a room with _____

Method of payment

1. Within Finland: bank giro TOP 571113-411441, 2. Within the Nordic Countries: post giro PSP Tu 495 90

3. Elsewhere: Bank check payable to Canadian Studies Conference, TOP, Turku, Finland.

Date _____ Signature _____

Please take a copy of this form for yourself.

KORKEAKOULUJEN KIELIKESKUKSEN HENKILÖKUNTA:

Pirkko Muikku-Werner 603 529 muikku@finjyu.bitnet

Eila Pakkanen (sihteeri) 603 530

Tutkijat:

Hannele Dufva 603 535

Ari Huhta 603 539 huhta@finjyu.bitnet

Sirkka Laihiala-Kankainen 603 541

Minna-Riitta Luukka 603 533 luukka@finjyu.bitnet

Eva May 603 543

Tuija Nikko 603 536 tnikko@finjyu.bitnet

Timo Sikanen 603 540 sikanen@finjyu.bitnet

Helena Valtanen 603 542

Sabine Ylönen 603 534 sabyl@finjyu.bitnet

Kanslia, julkaisujen myynti:

Sinikka Lampinen

Sirkka-Leena Salo 603 520

Nauhoitepalvelu:

Maija Tumpilla 603 525

Markku Helin (video) 603 524